

Trestní nalézací komise Pardubice 1945 - 1947

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7105R056 – Historie se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Veronika Jonášová**
Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Portmann, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Jonášová**
Osobní číslo: **P13001064**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání**
Název tématu: **Trestní nalézací komise Pardubice 1945 - 1947**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy, komparace, syntézy a odborné literatury charakterizovat činnost Trestní nalézací komise Pardubice v letech 1945 - 1947. Pozornost bude věnována fungování komise v rámci tzv. první retribuice v poválečném Československu. Sledována a analyzována bude národnostní problematika, sociální struktura obžalovaných, poměr odsuzujících a osvobozujících rozsudků. Jednotlivé kauzy budou statisticky vyhodnoceny a typizovány.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.**
Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2016**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jarosláv Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

- BORÁK, Mečislav: Spravedlnost podle dekretu: Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948), 1. vyd. Šenov u Ostravy, Tilia 1998. ISBN 80-86101-07-X.
- FROMMER, Benjamin: Národní očista: retribuice v poválečném Československu, 1. vyd. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1838-0.
- JARCOVSKÁ, Lucie: Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku. 1. vyd. Praha, Prostor 2008, ISBN 978-80-7260-206-3.
- JUDT, Tony: Poválečná Evropa: Dějiny od roku 1945, 1. vyd. Praha, Slovart 2008, ISBN 978-80-7391-025-9.
- JUST, Vladimír: Věc: Vlasta Burian, 1. vyd. Praha, Rozmluvy 1991, ISBN 80-85336-04-9.
- KMOCH, Pavel: KSC a "malá retribuice", in: VÁCHOVÁ, Jana (ed.): Zpravodaj grantového projektu Komunistická strana Československa a bolševismus, 4/2011, s. 764, Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky 2012.
- KMOCH, Pavel - LOZOVIUKOVÁ, Kateřina: Pomsta nebo spravedlnost? Trestní nalézací komise v českých zemích, in: Fontes Nissae, roč. XII, 2011, s. 185206.
- KMOCH, Pavel: "Malá retribuice" v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy, Diplomová práce, Liberec 2012.
- KUKLÍK, Jan: Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů: Dekrety prezidenta republiky 1940 - 1945, 1. vyd. Praha, Linde 2002, ISBN 80-7201-352-1.
- LOUDA, Jiří: "Malá retribuice" na Semilsku. Trestní nalézací komise Turnov, Semily a Jilemnice, Diplomová práce, Liberec 2014.
- LOUDA, Jiří: Trestní nalézací komise Turnov, Bakalářská práce, Liberec 2011.
- LOZOVIUKOVÁ, Kateřina - KMOCH, Pavel. Zakázaná láska. Trestní postih milostných vztahů v letech 1935-1948, in: MĀRC, Josef a kol.: Žena jako subjekt a objekt, 1. vyd. Ústí nad Labem, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem 2010, ISBN 978-80-7414-367-0.
- Poválečná justice a národní podoby antisemitismu: postih a provinění vůči Židům před soudy a komisemi ONV v českých zemích a v některých zemích střední Evropy BORÁK, Mečislav, Opava, Slezský ústav Slezského zemského muzea 2002, ISBN 80-86224-39-2.
- Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948, BORÁK, Mečislav, Opava, Slezský ústav Slezského zemského muzea 2002, ISBN 80-86224-35-X.
- REMSOVÁ, Monika: Trestní a nalézací komise v Jablonci nad Nisou 1945-1947, Bakalářská práce, Liberec 2012.

Čestné prohlášení

Název práce: Trestní nalézací komise Pardubice 1945-1947

Jméno a příjmení autora: Veronika Jonášová

Osobní číslo: P13001064

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 4. 09. 2017

Veronika Jonášová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala paní doktorce Kateřině Portmann za její pomoc při psaní závěrečné bakalářské práce, dále pracovníkům Okresního archivu Pardubice za jejich vstřícný přístup a své rodině a přátelům za podporu.

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o činnosti Trestní nalézací komisi v Pardubicích v prvním retribučním období, tedy v letech 1946 – 1947. Úvodní část práce je teoretická, stručně se zabývá vznikem retribučních dekretů a trestních nalézacích komisí. Druhá část práce se věnuje Trestní nalézací komisi Pardubice. Popisuje charakteristiku TNK v Pardubicích a její činnost, typologii trestů a provinění a popisu vybraných případů. Příloha práce obsahuje soupis obžalovaných. Primární zdroj představuje archivní materiál, který je uložen v Státním okresním archivu v Pardubicích.

Klíčová slova: trestní nalézací komise, okresní národní výbor, retribuce, malý retribuční dekret, provinění proti národní cti, veřejné pohoršení, Pardubice.

THE ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the proceedings of the Penalty finding commission at Pardubice during its first retribution period 1946 – 1947. The first theoretical part of the thesis deals with the genesis of retribution orders and penalty finding commissions. The second part describes directly the Penalty finding commission at Pardubice. It is dedicated to the characteristics of the commission and its proceedings, typology of offences and punishments and description of selected cases. The attachment contains a list of accused persons. A significant part of the thesis is based upon analyses of archive materials, which are deposited in the State District Archives Pardubice.

Key words: penalty finding commission, district people's committee, retribution, "small retributive decree", offences against national honor, public nuisance, Pardubice.

DIE ANNOTATION

Diese Bachelor-Abschlussarbeit behandelt die Tätigkeit der Straferkenntniskommission in der Stadt Pardubice im ersten Retributionszeitraum, also in den Jahren 1946 – 1947. Der erste Teil der Arbeit ist theoretisch. Er befasst sich mit der Entstehung der Retributionsdekrete und der Straferkenntniskommissionen. Im zweiten Teil der Arbeit wird die Straferkenntniskommission in der Stadt Pardubice beschrieben. Der Teil beschreibt die Charakteristik der Straferkenntniskommission in der Stadt Turnov und ihre Tätigkeit, die Typologie der Strafen und Vergehen sowie ausgewählte Fälle. Die Anlage der

Arbeit umfasst ein Register der Angeklagten Ein wesentlicher Teil der Arbeit basiert auf der Analyse von Archivmaterial, welches im Staatlichen Bezirksarchiv Pardubice aufbewahrt wird.

Die Schlüsselwörter: der Straferkenntniskommission, kreis national Ausschuss, Retribution, „klein Retributionsdekret“, Delikts gegen national Ehre, öffentliches Ärgernis, Pardubice.

OBSAH

ÚVOD	11
2 KRITIKA PRAMENŮ A LITERATURY	12
2.1 Kritika pramenů.....	12
2.2 Kritika literatury	12
3 RETRIBUCE.....	16
3.1 Tzv. malý retribuční dekret	16
4.3 Národní soud	17
4.4 Tzv. malý retribuční dekret	17
4 TRESTNÍ NALÉZACÍ KOMISE	18
5 CHARAKTERISTIKA TNK PARDUBICE	21
5.1 Činnost TNK v roce 1946	21
5.2 Činnost TNK v roce 1947	25
6 TYPOLOGIE PROVINĚNÍ.....	29
7 TYPOLOGIE TRESTŮ.....	33
8 OSOBY NĚMECKÉ NÁRODNOSTI	40
8 ZÁVĚR	42
9 SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	45
10 SEZNAM PŘÍLOH	48

SEZNAM ZKRATEK

ČSNS – Československá strana národně socialistická

ČSSD – Československá sociální demokracie

Kčs – korun československých

KNV – krajský národní výbor

KSČ – Komunistická strana Československa

MLS – mimořádný lidový soud

MNV – místní národní výbor

NOF – Národní obec fašistická

ONV – okresní národní výbor

Sb. - sbírky

SOkA – Státní okresní archiv

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

TNK – trestní nalézací komise

ÚVOD

Zásadní otázka, kterou konec druhé světové války přinesl, zněla – jak potrestat její viníky. Za účelem trestání hlavních válečných zločinců byl ustanoven Mezinárodní soudní tribunál v Norimberku. Na území osvobozených států pak vznikaly soudy a další instituce, jejichž úkolem bylo vyrovnat se s nacionálním socialismem a kolaborací na vlastním území. V případě českých zemí se jednalo o mimořádné lidové soudy, Národní soud a trestní nalézací komise. Posuzování viny před institucemi, jejichž existence i konání bylo podloženo zákonnými opatřeními, předcházela vlna vyhoceného násilí, označovaného jako tzv. divoká retribuce. Proces retribuce, jehož stěžejním cílem mělo být potrestání válečných zločinnů a kolaborantů, provázela řada problémů, kontroverzních rozhodnutí a činů, což neznamená, že by to nebyl proces potřebný.¹

Retribuce v Evropě neprobíhala stejně, individuální země se odlišovaly jak v počtu potrestaných, tak i v počtu vynesených a uskutečněných trestů smrti. V obnoveném Československu, respektive na území českých zemí se uskutečnilo 95 % poprav ze souhrnného počtu 713 odsouzených k trestu smrti, a z tohoto důvodu získala Československá republika prvenství v nejnižším podílu mezi odsouzenými k smrti a skutečně popravenými. Trestem v podobě doživotního vězení potrestaly retribuční instituce 714 údajných kolaborantů a 19 888 dočasným odnětím svobody.²

Na základě retribučních dekretů prezidenta republiky vznikly tři typy institucí, které legitimně trestaly zločiny spáchané v době tzv. ohrožení republiky. Jednalo se o mimořádné lidové soudy, Národní soud a trestní nalézací komise (TNK). Předložená práce se věnuje jednomu z aspektů retribučního soudnictví, a to průběhu tzv. malé retribuce, která byla prováděna zmíněnými komisemi, k jejichž ustanovení došlo na základě dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní. Detailně jsem se pak zaměřila na analýzu činnosti TNK Pardubice, jejíž činnosti nevěnovali badatelé zatím detailní pozornost. Práce je rozdělena na dvě základní části. V první charakterizují obecně proces retribuce v Československu. V části druhé, která je stěžejní a vznikla především na základě analýzy archivního materiálu, se věnuji konkrétně TNK Pardubice.

---

¹ LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. *Druhá vlna retribuce po únoru 1948 – případ Vladimíra Krajiny* (rukopis). 2017.

² JUDT, Tony. *Poválečná Evropa: historie po roce 1945*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-025-9. S. 45–51.

2 KRITIKA PRAMENŮ A LITERATURY

2. 1. Kritika pramenů

Práce vznikla jako syntéza pramenů a literatury. Stěžejní základnu tvoří fond ONV Pardubice nacházející se ve Státním oblastním archivu v Pardubicích. Fond se skládá z 62 kartonů, z toho jeden obsahuje trestní záležitosti, administrativní materiál, apod. Zbytek tvoří abecedně seřazené spisy. V těchto spisech není záznam jen o TNK Pardubice, ale také z národního výboru a ostatních okresních soudů, rozsah let je od roku 1945 až 1949. Součástí spisů jsou výslechové protokoly, list informující o zahájení řízení v případech provinění proti národní cti, trestní nález. Na druhou stranu existuje řada složek, kde všechny archivní materiály neobsahují úplné poznatky, což znamená, že zde nejsou vyřešené trestní nálezy, nesprávná jména proviněných, nebo vykonavatele trestního zákona. Další typ pramene představuje dobový tisk a zákony.

2. 2. Kritika literatury

Při zpracování problematiky jsem používala dvě hlavní metody. První z nich se stala syntéza pramenů a literatury a prostudovanou literaturu jsem rozdělila do několika okruhů.

Do prvního okruhu jsem zařadila monografie, které se věnují obecně retribučnímu soudnictví. Jako podklad pro studium retribuice slouží kniha Benjamina Frommera *Národní očista: Retribuce v poválečném Československu*.³, přeložená do češtiny o pět let později po svém vydání v originálu. Za zmínku též stojí Mečislav Borák a jeho dílo *Spravedlnost podle dekretu: Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*.⁴

Druhá oblast se zabývá literaturou pojednávající přímo o tzv. velké retribuci. Jedná se např. o Lucii Jarkovskou a její monografii *Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*.⁵ Rozboru činnosti MLS se ve svých závěrečných pracích věnovali např. Kateřina Kočová⁶ či Ivana Hrachová.⁷

---

³ FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. 1. vyd. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1838-0.

⁴ BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu: Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998. ISBN 80-86101-07-X.

⁵ JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2008. ISBN 978-80-7260-206-3.

⁶ KOČOVÁ, Kateřina. *Činnost mimořádných lidových soudů. MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice*. Disertační práce, Hradec Králové 2006.

⁷ HRACHOVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945 – 1948*. Rigorózní práce, Hradec Králové 2007.

Do třetí oblasti jsem zařadila práce badatelů, kteří se věnují tzv. malé retribuci, jedná se především o studenty a absolventy katedry historie Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. Značnou pozornost věnoval tzv. malé retribuci Pavel Kmoch ve své diplomové práci⁸, odborné publikaci a řadě příspěvků⁹. Jmenovitě se dále jedná o Zuzanu Hamplovou a *Trestní nalézací komise Nymburk*,¹⁰ Václava Rybáře a *Trestní nalézací komise v Liberci v letech 1945-1948*,¹¹ Jiřího Loudu¹², Barboru Mikšovskou a *Trestní nalézací komise Poděbrady*,¹³ Moniku Remsovou a *Trestní a nalézací komise v Jablonci nad Nisou 1945-1947*,¹⁴ Zdeňku Červinkovou a *Trestní nalézací komise v Trutnově 1945-1948*,¹⁵ Barboru Peškovou a *Trestní nalézací komise Broumov 1945–1947*,¹⁶ či Andreu Lněničkovou a *Provinění proti národní cti podle tzv. malého dekretu, projednávání v Ostravě v letech 1945–1948*.¹⁷ Ve sborníku *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu* z roku 2002 jsou uvedeny dva příspěvky k tématu TNK, a to *Postavení a povaha přečinů s židovskou tematikou u trestní nalézací komise v Ostravě v letech 1946 – 1947* od Andrey Lněničkové¹⁸ a *Antisemitské delikty ve spisech trestních komisí nalézacích*

⁸ KMOCH, Pavel: "Malá retribuce" v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy. Diplomová práce, Liberec 2011.

⁹ KMOCH, Pavel. „Malá retribuce“ 1945-1948. Trestní a nalézací komise v Benešově, in: *Historica Olomucensia, Sborník prací historických*. roč. XXIX, 2012. č. 41 s. 259–283, ISSN 1803-9561. KMOCH, Pavel: KSČ a „malá retribuce“, in: VÁCHOVÁ, Jana (ed.): *Zpravodaj grantového projektu Komunistická strana Československa a bolševismus*. 4/2011. s. 7–64. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2012. KMOCH, Pavel – LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Pomsta nebo spravedlnost? Trestní nalézací komise v českých zemích, in: *Fontes Nissae*, roč. XII, 2011. s. 185–206. LOZOVIUKOVÁ, Kateřina – KMOCH, Pavel: Verbotene Liebe: Strafbegresse der Liebesbezeichnungen in den Jahren 1935-1948, In: ALTMANN, Werner (ed.): *Deutsch-tschechische Begengungen*. Band 2: Kaufbeurer Schüler erleben Jablonec gestern und heute. Kaufbeuren, 2012. s. 32–45. LOZOVIUKOVÁ, Kateřina – KMOCH, Pavel. Zakázaná láska. Trestní postih milostných vztahů v letech 1935–1948, in: MÄRC, Josef a kol. *Žena jako subjekt a objekt*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2010. ISBN 978-80-7414-367-0.

¹⁰ HAMPLOVÁ, Zuzana. *Trestní nalézací komise Nymburk*. Bakalářská práce, Liberec 2011.

¹¹ RYBÁŘ, Václav. *Trestní nalézací komise v Liberci v letech 1945-1948*. Bakalářská práce, Liberec 2009.

¹² LOUDA, Jiří. *Trestní nalézací komise Turnov*. Bakalářská práce, Liberec 2011. LOUDA, Jiří: „Malá retribuce“ na Semilsku. *Trestní nalézací komise Jilemnice, Semily a Turnov*. Diplomová práce, Liberec 2014.

¹³ MIKŠOVSKÁ, Barbora. *Trestní nalézací komise v Poděbradech*. Bakalářská práce, Liberec 2012.

¹⁴ REMSOVÁ, Monika. *Trestní a nalézací komise v Jablonci nad Nisou 1945-1947*. Bakalářská práce, Liberec 2012.

¹⁵ ČERVINKOVÁ, Zdeňka. *Trestní nalézací komise Trutnov*. Diplomová práce, Liberec 2012.

¹⁶ PEŠKOVÁ, Barbora. *Trestní nalézací komise Broumov 1945 – 1947*. Bakalářská práce, Liberec 2012.

¹⁷ LNĚNIČKOVÁ, Andrea. *Provinění proti národní cti podle tzv. malého dekretu, projednávání v Ostravě v letech 1945-1948*. Diplomová práce, Ostrava 2000.

¹⁸ LNĚNIČKOVÁ, Andrea. Postavení a povaha přečinů s židovskou tematikou u trestní nalézací komise v Ostravě v letech 1946 – 1947, in: *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu: postih a provinění vůči Židům před soudy a komisemi ONV v českých zemích a v některých zemích střední Evropy* BORÁK, Mečislav. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-39-2. s. 127–135.

Ústředního národního výboru hlavního města Prahy (výsledky výzkumu) Jana Ryby.¹⁹ Ve sborníku stejného roku byla *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu* se problematice dekretu č. 138/1945 a TNK věnují čtyři příspěvky. Jedná se o *Antisemitské delikty ve spisech trestních komisí nalézacích Ústředního národního výboru hlavního města Prahy (typologie, metodické problémy, otevřené otázky)* Jana Ryby.²⁰ Další v pořadí je *Židovská problematika a antisemitismus ve spisech podle tzv. malého dekretu v oblasti Krajského soudu Olomouc 1945 – 1948* od Marie Crhové²¹. Třetí příspěvek, jehož tvůrcem je Miroslav Krutík, se jmenuje *Spisy tzv. malého dekretu v bývalých okresech Nové město na Moravě a Velké Meziříčí*.²² Andrea Lněničková je autorkou konečného příspěvku *Činnost retribučních komisí v Ostravě v letech 1945 – 1948*.²³ Jan Machala ve sborníku z konference konané v Muzeu Kroměřížska dne 9. listopadu 2005 uveřejnil příspěvek *Projevy antisemitismu v případech projednávaných Trestní nalézací komisí v Holešově*.²⁴ Vladimír Just se ve své monografii *Věc: Vlasta Burian* zabývá případem Vlasty Buriana u TNK.²⁵

Následující okruh vytváří publikace věnující se postoji Němců po válce, odsunu a všeobecně německé problematice. Mezi nejaktuálnější díla zabývající se touto

---

¹⁹ RYBA, Jan. Antisemitské delikty ve spisech trestních komisí nalézacích Ústředního národního výboru hlavního města Prahy (výsledky výzkumu), in: *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu: postih a provinění vůči Židům před soudy a komisemi ONV v českých zemích a v některých zemích střední Evropy*. BORÁK, Mečislav. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-39-2. s. 136–179.

20

RYBA, Jan. Antisemitské delikty ve spisech trestních komisí nalézacích Ústředního národního výboru hlavního města Prahy (typologie, metodické problémy, otevřené otázky), in: *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948*, BORÁK, Mečislav. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-35-X. s. 111-120.

²¹ CRHOVÁ, Marie. Židovská problematika a antisemitismus ve spisech podle tzv. malého dekretu v oblasti Krajského soudu Olomouc 1945 – 1948, in: *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948*, BORÁK, Mečislav. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-35-X. s. 121-126.

²² KRUTÍK, Miroslav. Spisy tzv. malého dekretu v bývalých okresech Nové město na Moravě a Velké Meziříčí, in: *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948*. BORÁK, Mečislav. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002. ISBN 80-86224-35-X. s. 127-136.

²³ LNĚNIČKOVÁ, Andrea. Činnost retribučních komisí v Ostravě v letech 1945 – 1948, in: *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948*. BORÁK, Mečislav, Opava. Slezský ústav Slezského zemského muzea 2002. ISBN 80-86224-35-X. s. 137-142.

²⁴ MACHALA, Jan. Projevy antisemitismu v případech projednávaných Trestní nalézací komisí v Holešově, in: *Židé a Morava. Sborník z konference konané v Muzeu Kroměřížska dne 9. listopadu 2005*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 2006. ISBN 80-85945-46-0, s. 238-250.

²⁵ JUST, Vladimír. *Věc: Vlasta Burian*. 1. vyd. Praha: Rozmluvy, 1991. ISBN 80-85336-04-9.

problematikou patří edice Tomáše Staňka a Adriana von Arburga *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951*.²⁶ Dva výše jmenovaní se podíleli i na monografii *Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945*.²⁷ Základní myšlenkou se týká i kniha *Rozumět dějinám*, která se zajímá o vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848 až 1948.²⁸ Etnickou indiferenci reflektuje Petr Lozoviuk ve své knize *Evropská etnologie ve středoevropské perspektivě*.²⁹

---

²⁶ ARBURG, Adrian – STANĚK, Tomáš. *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951*. 1. Vyd. Středokluky: Zdeněk Susa, 2011. ISBN 978-80-86057-67-5.

²⁷ ARBURG, Adrian a kol. *Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945*. 1. Vyd. Brno: Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy, 2010. ISBN 978-80-86488-70-7.

²⁸ BENEŠ, Zdeněk a kol. *Rozumět dějinám*. 2. vyd. Praha: Gallery, 2002. ISBN 80-86010-60-0.

²⁹ LOZOVIUK, Petr. *Evropská etnologie ve středoevropské perspektivě*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-752-0.

3 RETRIBUCE

Československou retribuční nebolí potrestání zločinců, zrádců a kolaborantů a jejich pomahačů v období okupace právně ukotvily retribuční dekrety. Na jejich základě vznikly mimořádné lidové soudy, Národní soud a trestní nalézací komise.

3. 1. Tzv. velký retribuční dekret a mimořádné lidové soudy

Na základě Dekretu prezidenta republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech vzniklo dvacet čtyři mimořádných lidových soudů sídlících v místech řádných krajských soudů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Senát se skládal z profesionálního soudce a čtyř „lidových soudců“, kteří zastupovali, jak už název, napovídá, lid a jednalo se o laiky. Dekret popisoval jedenáct zločinů, rozdělených do 4 kategorií, a to následující:

- zločiny proti státu (úklady o republiku, přípravy úkladů, ohrožení bezpečnosti, zrady státního tajemství, vojenské zrady, násilí proti ústavním činitelům, propagování a podpora fašistického nebo nacistického hnutí, obhajování nepřátelské vlády či schvalování režimu, rozvracení hnutí směřující k osvobození Československé republiky)
- zločiny proti osobám, kterých se pachatel dopustil ve službách nebo v zájmu Německa či jeho spojenců (loupež, nakládání s člověkem jako otrokem, vražda, těžké poškození na těle, vyhrožování, vydírání, omezování svobody)
- zločiny proti majetku (poškození cizího majetku, zhárství, krádeže, zpronevěry, veřejné násilí v podobě vpadnutí do nemovitého statku)
- udavačství (které Benjamin Frommer ve své knize přirovnal k nemoci tehdejší doby)³⁰

Dekret porušoval princip *nulla poena sine lege*, tj. většina paragrafů připouštěla delší tresty odnětí svobody než trestní zákon. Soudy používaly klasické tresty, jako finanční pokutu, trest odnětí svobody v rozmezí pět let až doživotí a dokonce i trest smrti. Neexistovaly opravné prostředky, a to ani v případě trestu v podobě popravy.³¹

Z hlediska statistického vyhodnocení tyto soudy projednaly případy 20 000 osob německé národnosti, necelých 13 000 osob české národnosti a více než 350 osob jiné národnosti.³²

---

³⁰ FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 117-120.

³¹ FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 125.

³² KOČOVÁ, Kateřina. *Činnost mimořádných lidových soudů. MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice*. Disertační práce, Hradec Králové 2006.

3. 2 Národní soud

Tato retribuční instituce vznikla až 2. října 1945 díky Dekretu číslo 17 z 19. června 1945 s cílem posuzování morálního a politického chování domácích politických vůdců. Oproti MLS se senát skládal z šesti členů plus profesionálního předsedy. Mezi obviněné patřili nejen prezident Emil Hácha a jednotliví ministři, ale dále přední činitelé kolaborantských organizací, novináři a osoby vysoce postavené v politickém, vojenském a hospodářském životě.³³

3. 3. Tzv. malý retribuční dekret a trestní nalézací komise³⁴

Nejen z důvodu hromadného propuštění, které společnost nevítila s nadšením, ale též poměrně vysokého trestu u MLS (nejnižší odnětí svobody v délce 5 let), vedly tyto důvody vládu k vytvoření nového dekretu, který by doplnil tzv. velký retribuční dekret.³⁵ Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., „o trestání některých provinění proti národní cti“ vznikl 27. října 1945. Zatímco se skládal pouze ze čtyř paragrafů a měl poměrně obecný charakter, tak směrnice vydané ministrem vnitra 26. listopadu 1945 byly rozsáhlé, detailní a upřesňující.³⁶

Trestní nalézací komise mohly viníka potrestat třemi základními tresty, tj. veřejné pokárání (vývěska v místě bydliště či pracoviště), peněžitou pokutou v maximální výši jeden milion korun a trestem vězení v maximální délce jednoho roku. A pak samozřejmě kombinací těchto trestů.³⁷ Odsouzení na základě malého retribučního dekretu nebylo zanášeno do rejstříku trestů.³⁸

---

³³ FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 351-353.

³⁴ Více se tomuto tématu budu věnovat v kapitole.

³⁵ FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 251.

³⁶ FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 257.

³⁷ KUKLÍK, Jan. *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů: Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. 1. vyd. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-352-1. s. 38.

³⁸ BORÁK, Mečislav, pozn. 5, s. 38.

4 TRESTNÍ NALÉZACÍ KOMISE

TNK vznikly u okresních národních výborů na základě dekretu 138/1945 Sb. Jednalo se o nástroj výkonné moci zaměřující se na tzv. malou retribuci. Jak již bylo uvedeno výše, tzv. velký retribuční dekret neumožňoval trestat menší přestupky a zároveň bylo během praxe mimořádných lidových soudů poukazováno často na to, že nejnižší možná trestní vazba pěti let se jeví jako příliš vysoká.

Zatímco výkonné nástroje tzv. velké retribuční, mimořádné lidové soudy a Národní soud, spadaly pod jurisdikci ministerstva spravedlnosti, v jehož čele stál národní socialista Prokop Drtina, tak na činnost TNK dohlíželo ministerstvo vnitra ovládané Komunistickou stranou Československa.³⁹

Kvůli vágnosti tzv. malého retribučního dekretu byly vydány směrnice upravující rozsah pravomocí a činnost TNK. Ministerstvo vnitra následně směrnice novelizovalo, a to třemi dodatky. První dodatek vešel v platnost dne 26. listopadu roku 1945 a kromě jiného zaváděl nové provinění, a to vědomé či hrubé nedbalosti učiněné nesprávné vyjádření o státní a národní spolehlivosti osoby, jenž se provinil proti Československé republice či českému a slovenskému lidu. Další dodatek vešel v platnost 28. listopadu roku 1946 a měnil podobu trestní nalézací komise. Především se navýšil počet členů ze čtyř na pět. Také se stalo podmínkou, aby komise byla zastoupena všemi členy politických stran, které nově volil okresní národní výbor. Poslední třetí dodatek vešel v platnost 7. ledna roku 1947. Pokud došlo k hlášení se k německé či maďarské společnosti, tak zde bylo východisko k zahájení trestního řízení bez ohledu na státní příslušnost obžalovaného, což před tím nebylo možné.⁴⁰

Mezi tzv. provinění proti národní cti patřila široká škála přestupků, mající následující podobu:

- Hlášení se k německé nebo maďarské národnosti, nemělo-li již za následek ztrátu československého státního občanství nebo vědomé podporování odnárodňovacích snah Němců a Maďarů.
- Politická spolupráce s Němci nebo Maďary, jakož i členství ve fašistických organizacích, jednal-li pachatel s obzvláštní horlivostí, překračuje tak ve značné míře normální rámec svých členských povinností.
- Propagování, obhajování, vychvalování nebo podpora nacismu, fašismu nebo antisemitismu.

---

³⁹ FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 410.

⁴⁰ KMOCH, Pavel, pozn. 11, s. 47-54.

- Schvalování, podpora nebo obhajování nepřátelských projevů nebo činů nacistů, fašistů a českých nebo slovenských zrádců.
- Odborná spolupráce s Němci, Maďary a českými nebo slovenskými zrádci, přesahující meze průměrného nařízení výkonu.
- Ucházení se o povýšení, vyznamenání, odměny, služby a jiné výhody u německých nebo maďarských úřadů nebo funkcionářů, nebo poskytování úplat a různých jiných výhod okupantům.
- Zneužívání postavení na vedoucím místě, dosaženého pomocí okupantů, k získání nebo zabezpečení osobního prospěchu přísluhováním okupantům na úkor podřízených.
- Společenský styk s Němci nebo Maďary v rozsahu přesahující míru nezbytné nutnosti, jakož i hospodářský styk s Němci nebo Maďary, přesahující tuto míru za účelem dosažení nadprůměrného obohacení a směřující k vědomému podporování okupantů.
- Týrání, urážení nebo terorizování Čechů a Slováků, spáchané ve službách nebo v zájmu okupantů nebo ve snaze zalíbit se jim.⁴¹

Členové TNK disponovali třemi základními typy trestů. Jako první lze jmenovat veřejné pokárání, které mělo podobu veřejné vývěsky v místě bydliště či pracoviště. Obviněný mohl být potrestán i peněžitou pokutou, a to v maximální výši jeden milión korun československých. Poslední základní trest bylo vězení až po dobu jednoho roku. TNK samozřejmě mohly výše jmenované tresty kombinovat.⁴²

Českoslovenští státní obyvatelé české i slovenské či jiné slovanské národnosti byli souzeni dle tzv. malého retribučního dekretu. Doložka se vyskytovala u provinění zneužívání vedoucího postavení a terorizování. U trestního činu muselo být u obžalovaného vzbuzeno veřejné pohoršení, jež se dokazovalo především výsledkem svědků, kteří byli předvoláni např. z místa bydliště nebo pracoviště. Mohlo se i stát, že řízení bylo pozastaveno, a to tehdy, pokud počínal obžalovaný z donucení nebo ve prospěch jedince, českého národa či republiky.

---

⁴¹ FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 261.

⁴² BORÁK, Mečislav, pozn. 5, s. 37.

Tyto činy se promlčovaly v termínu šesti měsíců, což bylo uvedeno v tzv. malém dekretu⁴³, a to ode dne účinnosti dekretu.⁴⁴

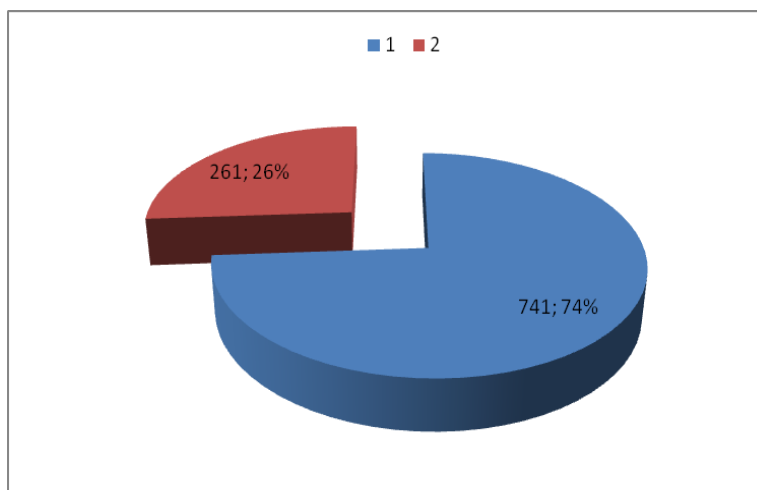
---

⁴³ Za provinění proti národní cti byl např. obviněn i král komiků Vlasta Burian. TNK Praha shledala herce vinného za společenské styky s Němci a potrestala ho veřejným pokáráním, pokutou ve výši pul milionu a třemi měsíci vězení. FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 297-298.

⁴⁴ BORÁK, Mečislav, pozn. 5, s. 262-263.

5 CHARAKTERISTIKA TNK PARDUBICE

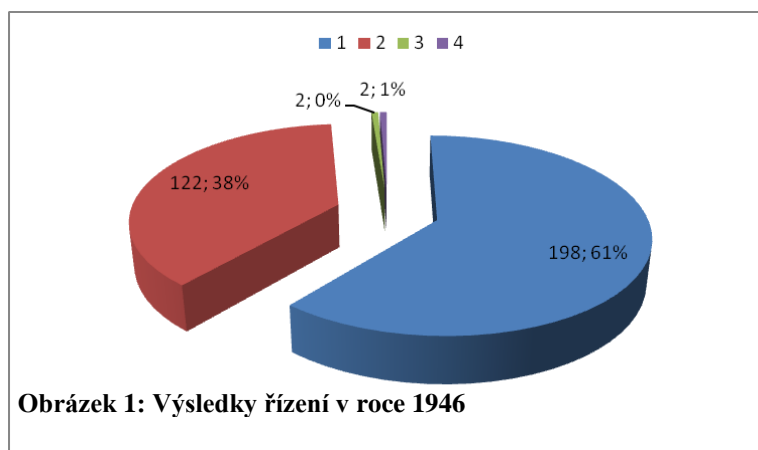
Vycházím z analýzy fondu Trestní nalézací komise Pardubice, která působila v období první retribuice (od vydání tzv. malého retribučního dekretu do 4. května 1947) a druhé, neboli obnovené retribuice (2. duben 1948 až 31. prosinec

1948). V meziobdobí nevyřešené případy převzaly řádné okresní soudy, jejichž činnost není v této práci zohledněna. V některých případech podstoupily komise případ pro jeho závažnost mimořádným lidovým soudům, či naopak.

Trestní nalézací komise Pardubice řešila 1002 provinění proti národní cti, z čehož bylo 741 mužů (74 %) a 261 žen (26 %). Vinnými shledali členové TNK Pardubice 220 obviněných, 729 případů zastavili, ať už z důvodu falešného udání, nezletilosti nebo neprokazatelnosti viny. Z hlediska sociálního zázemí se jednalo o pestrou škálu, od dělníků a rolníků přes obchodníky a zemědělce až po úředníky.

5. 1. Činnost v roce 1946

Obrázek 1: Výsledky řízení v roce 1946

V roce 1946 Trestní nalézací komise v Pardubicích projednala 324 případů, z čehož 198 (61 %) zastavila, u 122 (38 %) osob vynesla odsuzující rozsudek, ve 2 spisech se nenacházel trestní výměr a 2 osoby zemřely. Počet rozsudků je procentuálně

poměrně nízký, nicméně jsou trestní nalézací komise, kde je ten počet ještě nižší, např. TNK Turnov a Jilemnice. U nich se předpokládá, že členové komisí nepodlehli dobové náladě a snažili se soudit spravedlivě.⁴⁵ Naopak pak došlo k nárůstu počtu odsouzených osob následující rok. Nízké počty odsuzujících rozsudků souvisí s tím, že samotné udání, často

⁴⁵ LOUDA, Jiří. „Malá retribuice“ na Semilsku. *Trestní nalézací komise Jilemnice, Semily a Turnov*, Diplomová práce, Liberec 2014.

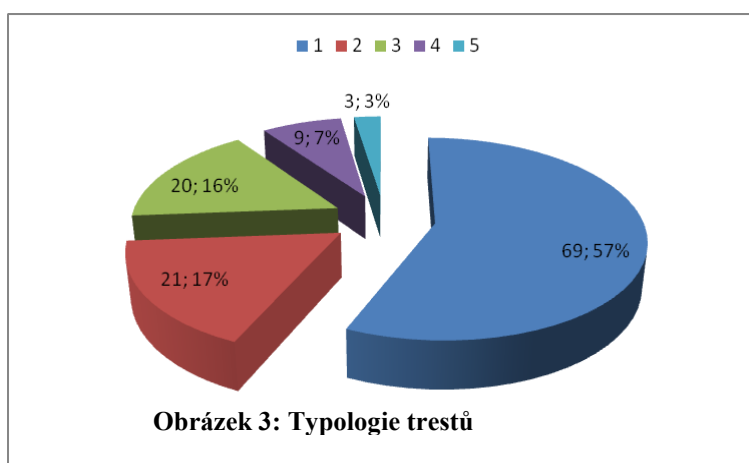
falešné, bylo beztrestné, a tak toho mohl každý zneužít, aniž by se obával následků. Podle Benjamina Frommera zastavili během prvního retribučního období členové trestních nalézacích komisí celorepublikově dvě třetiny všech případů, které se týkaly provinění proti národní cti. TNK Pardubice přihlížela v jednotlivých případech ke vztahům mezi obžalovanými, dále věku a existenční situaci v době okupace svědeckým protokolům.

V roce 1946 používala komise z hlediska trestů nejvíce peněžitou pokutu (69), která byla v případě nedobytnosti nahrazena ve většině případů trestem vězení, méně obvyklé se stalo nahrazení pokuty veřejným pokáráním. Nejvyšší pokuta dosáhla výše 200 000 Kčs. Tuto podobu ještě společně se čtyřměsíčním vězením a veřejným pokáráním v délce trvání 15 dnů (tato kombinace všech tří trestů byla vynesena pouze jednou) měl odsuzující výměr z 13. března 1946 určený pro Čenka Minara, který údajně terorizoval osoby české národnosti a jako majitel velkoobchodu s ovocem usiloval o hospodářské výhody⁴⁶.

Nejnižší pokuta byla stanovena na 100 Kčs. Takto potrestali členové TNK 25. listopadu 1946 Štěpina Josefa, který se měl přihlásit do fašistické organizace Svaz českých válečníků. Za stejný přečin obdržel tento trest i Ladislav Fořt⁴⁷ či František Vaňura (ten údajně vstoupil do jiné fašistické organizace, konkrétně do Vlajky)⁴⁸.

Členové TNK Pardubice jako třetí nejčastější trest používali vězení, do kterého svým rozhodnutím poslali 20 osob. Hedvika Skábová podle svědeckých protokolů během okupace udržovala v nadměrné míře společenské styky s Němci a byla potrestána 2. dubna 1946 měsíčním vězením.⁴⁹ Zároveň se jednalo o nejkratší délku pobytu ve vězení vyneseny v prvním funkčním období komise.

Nejdelší vězení trvalo celý rok, tedy maximální možnou délku. Tento trestní výměr si vysloužil 24. června 1946 Ferdinand Seiber za údajné členství ve Vlajce, schvalování okupantského režimu, vykonávanou činnost v Lize proti

⁴⁶ Tento obviněný se narodil dne 25. března 1907, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 331.

⁴⁷ Tento obviněný se narodil dne 2. července 1879, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 323.

⁴⁸ Tento obviněný se narodil dne 5. června 1920, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

⁴⁹ Tato obviněná se narodila dne 11. února 1926, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 345.

bolševismu a zapsání vnučky do německé školy.⁵⁰

Samotné veřejné pokárání se ve spisech objevilo jednadvacetkrát. Mělo podobu veřejné vývěsky v místě pracoviště či bydliště a jeho délka se převážně pohybovala v rozmezí jednoho týdne až 15 dnů. V menší míře komise využívala dvojkombinace trestů. Nejčastěji se jednalo o kombinaci pokuty a vězení (9 výměrů), následované peněžitou pokutou a veřejným pokáráním (3 výměry).⁵¹

Údajná provinění byla poměrně různorodá. Převažovalo členství ve fašistických organizacích. Nejvíce ve spisech figurovala již zmiňovaná Vlajka (46), dále Svaz českých válečníků (27), NOF (15) a Veřejná osvětová služba (11) a Árijská pracovní fronta (9). 38 obviněných se provinilo údajným společenským či hospodářským stykem s Němci, 19 obžalovaných v době okupace údajně zažádali o německou státní příslušnost, zatímco 21 osob údajně podporovalo nacionální socialismus. Mezi dalšími proviněními se nacházelo sympatizování s okupanty (12), udavačství (16), terorizování (5) a vyhrožování (3).⁵²

TNK v Pardubicích nezasedala pravidelně, pouze ve vybrané dny. Některé dny vybočují značným množstvím projednaných případů. Například 5. listopadu 1946 bylo zastaveno 10 případů, které se týkaly obžaloby za členství ve Sdružení svazu válečníků. Všichni obžalovaní podle TNK neprojeví horlivou činnost, a ani nevykonávali vrcholné funkce. Svoji činnost započala komise 3. ledna 1946, kdy zastavila řízení s Ladislavem Budějovským.⁵³ V lednu a únoru se sešli členové Trestní nalézací komise v Pardubicích sedmkrát, v březnu šestnáctkrát, v dubnu patnáctkrát, v květnu nejvíce, celkem devatenáctkrát a pak činnost postupně upadala. V červnu a červenci proběhlo 9 schůzek, v srpnu jen 4. Aktivně si počínala komise zase až na podzim a v zimě. V září zasedli členové čtyřikrát, v říjnu dvakrát více a v listopadu dokonce patnáctkrát. V posledním měsíci bylo 9 schůzek.

Marie Šulcová prý pěstovala společenské styky s Němci přesahující míru nutnosti. TNK Pardubice ji odsoudila 9. října 1946 k veřejnému pokárání v délce 15 dnů.⁵⁴ Stejný trestní výměr obdržela za stejný přestupek 14. dubna 1946 Karla Václavíková.⁵⁵

Členové TNK Pardubice často používali trest v podobě veřejného pokárání u údajných provinění proti národní cti v podobě členství ve fašistických organizacích. Jako příklad

⁵⁰ Tento obviněný se narodil dne 9. září 1877, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 343.

⁵¹ SOkA Pardubice, TNK Pardubice, kartony 1-62.

⁵² SOkA Pardubice, TNK Pardubice, kartony 1-62.

⁵³ Tento obviněný se narodil dne 23. března 1899, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 306.

⁵⁴ Tato obviněná se narodila dne 26. listopadu 1911, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 351.

⁵⁵ Tato obviněná se narodila dne 26. srpna 1905, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

Ize uvést případy Josefa Zamazala⁵⁶ a Václava Sejkory⁵⁷, kteří se údajně stali členem Vlajky.

Podle svědeckých protokolů Josef Zálabský⁵⁸ podporoval nacionální socialismus prostřednictvím vyvěšeného obrazu Adolfa Hitlera. Komise ho potrestala 25. března 1946 patnáctidenním veřejným pokáráním. Podobný osud za stejné provinění postihl např. i Marii Řehákovou.⁵⁹

Antonín Píša se podle komise provinil udržováním společenských styků s Němci přesahující míru nutnosti, dále vychvalováním a podporou nacionálního socialismu, za což byl potrestán 2. července 1946 peněžitou pokutou v hodnotě 30 000 korun československých, v případě nedobytnosti 3 měsíce vězení.⁶⁰

Za údajné členství ve Vlajce a dobrovolné vykonávání aktivní činnosti v ní odsoudila TNK v Pardubicích 18. června 1946 Josefa Tichého k peněžité pokutě v hodnotě 300 Kčs.⁶¹ O 4 dny dříve za stejné údajné provinění potrestala komise stejným trestem i Bohuslava Vostrého.⁶²

Za údajné vychvalování a propagování nacionálního socialismu obdržel 15. března 1946 František Pánek trest v podobě čtyřměsíčního vězení.⁶³ Stejným trestním výměrem komise potrestala i Ludvíka Pokorného. Ten se podle svědků dopustil následujících provinění: členství a aktivní činnost ve Vlajce, společenské styky s Němci a obhajování a podpora nacionálního socialismu.⁶⁴

František Černý si za své údajné přestupky v podobě vedoucího VOS a vychvalování nacionálního socialismu vysloužil od členů komise 30. ledna 1946 desetiměsíční vězení.⁶⁵

Václav Fohl se měl stát členem Vlajky. 25. června 1946 ho Trestní nalézací komise v Pardubicích odsoudila k veřejnému pokárání formou vývěsky po dobu jednoho měsíce a peněžité pokutě v hodnotě 2 000 Kčs. Stejný trest v podobě veřejného pokárání a pokuty 6 000 Kčs postihl Ludmilu Prudičovou, jejíž případ je popsán v kapitole typologie provinění.⁶⁶

Jan Rámiš obdržel 17. září 1946 od členů komise trestní výměr v podobě dvouměsíčního

---

⁵⁶ Tento obviněný se narodil dne 11. ledna 1890, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 359.

⁵⁷ Tento obviněný se narodil dne 14. srpna 1896, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 343.

⁵⁸ Tento obviněný se narodil dne 19. března 1913, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 359.

⁵⁹ Tato obviněná se narodila dne 22. května 1896, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 342.

⁶⁰ Tento obviněný se narodil dne 5. ledna 1899, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 338.

⁶¹ Tento obviněný se narodil dne 24. března 1892, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 352.

⁶² Tento obviněný se narodil dne 6. prosince 1915, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 357.

⁶³ Tento obviněný se narodil dne 12. září 1883, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 336.

⁶⁴ Tento obviněný se narodil dne 11. srpna 1909, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 339.

⁶⁵ Tento obviněný se narodil dne 30. ledna 1897, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 310.

⁶⁶ Tento obviněný se narodil dne 1. února 1888, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 322.

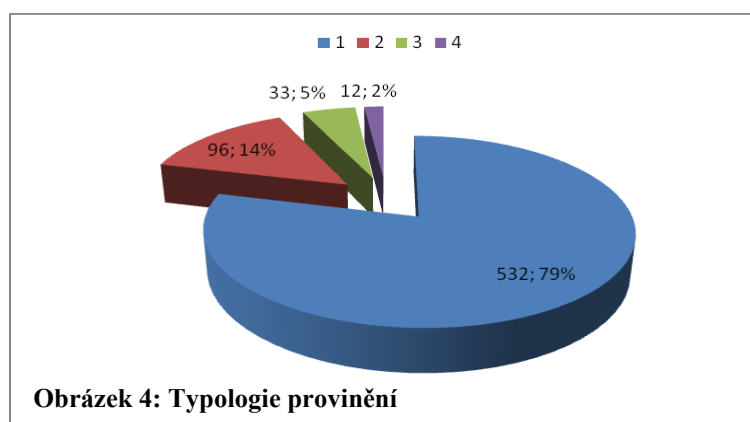

vězení a pokuty 5 000 korun československých. Měl se provinit žádostí o německou státní příslušnost. Komise argumentovala tím, že tímto krokem podporoval zájmy okupantů.⁶⁷

Antonín Bukač provedl několik přestupků. Údajně udržoval společenské styk s Němci, schvaloval německý nacionální socialismus a snažil se o jeho hospodářskou podporu, čímž vzbudil veřejné pohoršení. Na základě svědeckých protokolů a vlastního doznání ho členové komise potrestali 13. března 1946 čtyř měsíčním vězením a šedesátitisícovou pokutou.⁶⁸

Obdobný trest v podobě půlročního vězení a peněžité pokuty ve výši 200 000 Kčs obdržel 8. února 1946 Josef Franc, který se měl dopustit schvalování a propagování nacionálního socialismu, pěstování hospodářských a společenských styků s Němci a ucházení se o místa na německých úřadech.⁶⁹

Bedřich Kotva prý kupoval nábytek a svršky osob perzekuovaných okupanty i přesto, že věděl, odkud věci pocházejí, a dále usiloval o hospodářské výhody. 15. května 1946 ho TNK v Pardubicích odsoudila

Obrázek 4: Typologie provinění

k veřejnému pokárání po dobu 15 dnů a k vězení v délce trvání tří měsíců.⁷⁰

Jan Prokopec obdržel 19. června trestní výměr v podobě měsíčního vězení a patnáctidenního veřejného pokárání za následující provinění: vychvalování německého nacionálního socialismu a členství ve Vlajce a navštěvování členských schůzí.⁷¹

5.2. Činnost komise v roce 1947

V roce 1947 Trestní nalézací komise v Pardubicích projednala 673 případů. Vynesla 96 odsuzujících výměrů, u 532 případů zastavila řízení. Dvanáct obviněných zemřelo a 33 spisů neobsahovalo rozhodnutí TNK Pardubice o vině. Zatímco v předchozím roce měla TNK v Pardubice na projednávání celý rok, v roce 1947 se čas zkrátil na 5 měsíců. Nicméně TNK Pardubice kopíruje většinový celorepublikový model, jelikož procentuálně vynesla méně odsuzujících trestních výměrů než předchozí rok. Výjimku tvoří např. TNK Jilemnice

⁶⁷ Tento obviněný se narodil dne 18. dubna 1893, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 341.

⁶⁸ Tento obviněný se narodil dne 4. září 1892, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 307.

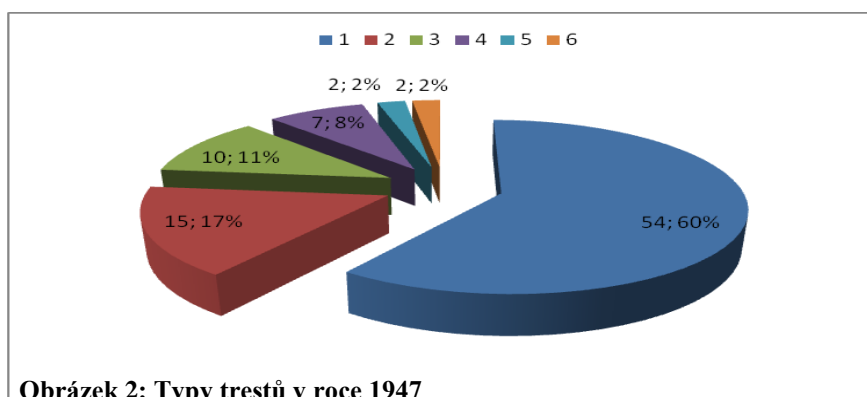
⁶⁹ Tento obviněný se narodil dne 17. dubna 1901, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 323.

⁷⁰ Tento obviněný se narodil dne 22. června 1897, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 329.

⁷¹ Tento obviněný se narodil dne 19. července 1907, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 340.

a TNK Turnov.⁷²

V roce 1947 používala komise z hlediska trestů nejvíce peněžitou pokutu (54), která byla v případě nedobytnosti nahrazena většinou trestem vězení, méně obvyklé bylo nahrazení pokuty veřejným pokáráním. Nejvyšší pokuta dosáhla výše 40 000 Kčs. Tuto podobu ještě společně se šestiměsíčním vězením měl odsuzující výměr z 3. května 1947 určený pro Václava Novotného, který údajně zažádal o německou státní příslušnost, terorizoval své zaměstnance a stal se členem fašistické organizace.⁷³

Nejnižší pokuta byla stanovena na 200 Kčs. Takto potrestali členové TNK 20. ledna 1947 Josefa Tludhoře⁷⁴, Ladislava Tužila⁷⁵, Františka Vítora⁷⁶ a Bohuslava Zemana⁷⁷ za údajné dobrovolné podepsání přihlášky do fašistické organizace s názvem Národní tábor československý.

Druhým nejpoužívanějším trestem se stalo vězení, kterým potrestali členové TNK Pardubice 15 osob. Manželka dozorce Františka Scholzová podle svědeckých protokolů během okupace zažádala o německou státní příslušnost, posmívala se českým vězňům a pobírala německé potravinové lístky a byla potrestána 10. března 1947 vězením v délce deseti měsíců.⁷⁸ Zároveň se jednalo o nejdelší délku pobytu vynesený v druhém funkčním období komise.

Samotné veřejné pokárání se ve spisech objevilo pouze desetkrát. Mělo podobu veřejné vývěsky v místě pracoviště či bydliště a jeho délka se převážně pohybovalo v rozmezí

⁷² LOUDA, Jiří. „Malá retribuce“ na Semilsku. *Trestní nalézací komise Jilemnice, Semily a Turnov*. Diplomová práce, Liberec 2014.

⁷³ **Tento obviněný se narodil dne 25. února 1887, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 334.**

⁷⁴ Tento obviněný se narodil dne 20. listopadu 1907, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 352.

⁷⁵ Tento obviněný se narodil dne 25. května 1889, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 353.

⁷⁶ Tento obviněný se narodil dne 22. listopadu 1893, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 356.

⁷⁷ Tento obviněný se narodil dne 2. července 1887, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 359.

⁷⁸ Tato obviněná se narodila dne 7. února 1903, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 344.

jednoho týdne až 15 dnů. V menší míře komise využívala dvojkombinace trestů. Nejčastěji se jednalo o kombinaci pokuty a vězení (7 výměrů), následované vězením a veřejným pokáráním (2 výměry) a peněžitou pokutou a veřejným pokáráním (2 výměry).

Údajná provinění byla poměrně různorodá. Převažovaly žádosti o německou státní příslušnost (253), dále členství ve fašistických organizacích (111). 39 obviněných se provinilo údajnou podporou a projevováním sympatií k německému režimu, zatímco 32 se mělo během okupace nadměrně stýkat s Němci, ať už se jednalo o hospodářský či společenský styk. Významné zastoupení mělo i provinění v podobě udavačství (31), terorizování (8) a urážení (5), v menší míře hlášení se k německé národnosti (2) a vyhrožování (2).

Josef Vančura prý dobrovolně vstoupil do fašistické organizace Svaz českých válečníků. TNK Pardubice ho odsoudila 28. dubna 1947 k veřejnému pokárání v délce 15 dnů.⁷⁹ Stejný trestní výměr ve stejný den obdržela Milada Pánková za údajné urážení českého lidu.⁸⁰

František Valenta se podle komise provinil terorizováním osob české národnosti s cílem zalíbení se okupantům a vlastního obohacení, za což byl potrestán 21. ledna 1947 peněžitou pokutou v hodnotě 1 000 korun československých, v nedobytnosti měsícem vězení.⁸¹

Za údajné pěstování společenských styků přesahující míru nutnosti odsoudila TNK v Pardubicích 11. března 1947 Oldřicha Fajmana k peněžitě pokutě v hodnotě 1 000 Kčs, v případě nedobytnosti dvou týdenní vězení.⁸² Eugenie Kefentová obdržela za stejná provinění stejný trest, jen o něco déle.⁸³

Za údajné používání německého pozdravu ve formě zdvižené pravice, hanlivé vyjadřování o českém lidu a nošení odznaku hákového kříže obdržel 11. března 1947 František Mlateček trest v podobě tříměsíčního vězení.⁸⁴ Stejný trestním výměrem komise potrestala Jaroslava Urbáška. Ten se podle svědeckých protokolů přihlásil dobrovolně do Svazu českých válečníků a do České ligy proti bolševismu.⁸⁵

Marie Schmidová podle rozhodnutí TNK Pardubice terorizovala české obyvatelstvo a podporovala nacionální socialismus, čímž si vysloužila 16. dubna 1947 trest vězení v délce trvání 6 měsíců.⁸⁶

---

⁷⁹ Tento obviněný se narodil dne 18. května 1895, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

⁸⁰ Tato obviněná se narodila dne 25. května 1897, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 336.

⁸¹ Tento obviněný se narodil dne 5. května 1897, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

⁸² Tento obviněný se narodil dne 22. června 1908, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 317.

⁸³ Tato obviněná se narodila dne 10. prosince 1918, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 329.

⁸⁴ Tento obviněný se narodil dne 11. března 1917, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 332.

⁸⁵ Tento obviněný se narodil dne 13. února 1917, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 353.

⁸⁶ Tato obviněná se narodila dne 6. ledna 1986, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 344.

Otakar Flesner se měl stát dobrovolně členem Vlajky, nadále vystupovat jako fašista a odebírat fašistické noviny. Jelikož svým chováním vzbudil veřejné pohoršení, 22. dubna 1947 ho Trestní nalézací komise v Pardubicích odsoudila k veřejnému pokárání formou vývěsky a peněžité pokutě v hodnotě 10 000 Kčs.⁸⁷ Stejný trest v podobě patnáctidenního veřejného pokárání a pokuty 5 000 Kčs postihl Zdeňku Sekyrovou. Jmenovaná se během doby tzv. zvýšeného ohrožení republiky dopustila údajného udavačství a terorizování českých obyvatel.⁸⁸

Josef Snížek obdržel 29. dubna 1947 od členů komise trestní výměr v podobě sedmiměsíčního vězení a peněžité pokuty 50 000 korun československých. Měl se provinit žádostí o německou státní příslušnost pro sebe a své dvě nezletilé děti a terorizováním českého obyvatelstva. Komise argumentovala tím, že tímto krokem podporoval zájmy okupantů.⁸⁹

Marie Adámková údajně během okupace udržovala společenské styky s příslušníky německé armády přesahující míru nutnosti. Na základě svědeckých protokolů ji členové komise potrestali 24. dubna 1947 čtyřměsíčním vězením a třicetitisícovou pokutou. Výše trestu odpovídá podezření z tzv. horizontální kolaborace, která je následně popsána v další kapitole zabývající se typologií trestů.⁹⁰

Obdobný trest v podobě měsíčního vězení a peněžité pokuty ve výši 10 000 Kčs obdržel 25. března 1947 Benjamin Smola, který se měl dopustit urážení českého lidu a dožadováním zákroku u německého vedoucího městského úřadu v Pardubicích.⁹¹

Karel Šmíd sympatizoval s okupanty, pěstoval společenské styky s Němci v rozsahu přesahující míru neodbytnosti a kritizoval jednání Čechů. 17. března 1947 ho TNK v Pardubicích odsoudila k veřejnému pokárání po dobu 14 dnů a k vězení v délce trvání 10 měsíců.⁹²

Žofie Wilderová obdržela 17. února trestní výměr v podobě vězení v délce trvání 3 měsíce a patnáctidenního veřejného pokárání za údajné udržování společenských styků s Němci přesahující míru nutnosti za cílem vlastního obohacení.⁹³

---

⁸⁷ Tento obviněný se narodil dne 5. března 1918, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 321.

⁸⁸ Tato obviněná se narodila dne 20. ledna 1922, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 343.

⁸⁹ Tento obviněný se narodil dne 18. ledna 1892, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 345.

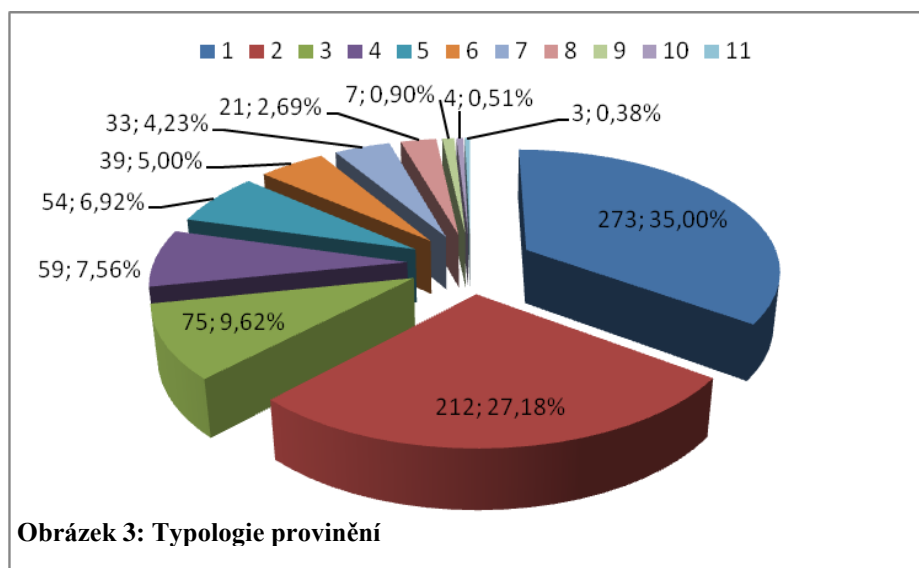
⁹⁰ Tato obviněná se narodila dne 20. ledna 1922, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 298.

⁹¹ Tento obviněný se narodil dne 21. června 1886, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 345.

⁹² Tento obviněný se narodil dne 21. února 1898, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 350.

⁹³ Tato obviněná se narodila dne 4. února 1922, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 358.

6 TYPOLOGIE PROVINĚNÍ

Jak již bylo řečeno, veškerá provinění se definovala jako provinění proti národní cti, což poskytovalo dostatečný prostor zahrnutí celé škály přestupků. Druhým rozhodujícím

faktorem se stalo vzbuzení veřejného pohoršení.

Nejpočetnější skupinu obžalovaných tvořili ti, kteří si podali žádost o německou státní příslušnost. Celkový počet údajných žadatelů se vyšplhal na 273. Nicméně často se jednalo o osoby nezletilé, za které jednali rodiče. Německé problematice je podrobněji věnována kapitola zabývající se osobami německé národnosti.

Řada lidí během okupace vstoupila do fašistické organizace, a to z těchto důvodů, např. osobní (zajištění rodiny, obava ze ztráty zaměstnání, prestiž), neznalost politických a společenských poměrů, zisk výhod a lepšího postavení, zajištění materiálního zázemí (slib příspěvků) a někteří i z vnitřního přesvědčení. Nicméně pouhé členství v těchto organizacích bylo sice trestné, ale trestní nalézací komise obecně vynášely většinou pouze odsuzující rozsudky v případech projevení „nadměrné horlivosti“. Ta spočívala převážně v agitační činnosti, pravidelné účasti na schůzích a placení členských příspěvků a darování peněz. Členové TNK Pardubice posuzovali vinu u 212 osob, které se měly dopustit provinění proti národní cti v této podobě. Nejvíce obviněných vstoupilo do Vlajky⁹⁴(59), Sdružení svazu válečníků⁹⁵(42), České osvětové služby (73) a NOF⁹⁶(22). V menší míře i do Árijské

⁹⁴ Tato fašistická organizace vznikla 7. března 1930 v restauraci „Písek“ na Žižkově. Jako vedoucí osobnost vystupoval Jan Rys-Rozsévač. Vystupovala antisemitsky, antikomunisticky a po vzniku Protektorátu Čechy

a Morava přísluhovala nacistům. V roce 1943 zanikla. Více např. NAKONEČNÝ, Milan. *Vlajka: K historii a ideologii českého nacionalismu*. Praha: Chvojko nakladatelství, 2001. ISBN 80-86183-24-6.

⁹⁵ Tato organizace vznikla na jaře 1941 na přímý popud Karla Hermanna Franka. Zaměřoval se na výchovu ideologických stoupenců v duchu nacistických zásad. V čele působil plukovník četnictva v. v. Otta Bláha. PASÁK, Tomáš. *Český fašismus 1922 – 1945 a kolaborace 1939 – 1945*. 1. vyd. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2. s. 308.

pracovní fronty⁹⁷ (16) Kuratoria pro výchovu mládeže (2) a Ligy proti bolševismu⁹⁸ (2).

Mnoho udání u komise spočívalo v hospodářském, společenském či intimním styku s Němci, popřípadě Gestapem. V případě tohoto obvinění rozhodovala o vině míra styku, a zda se dotyčný s Němci stýkal dobrovolně (navštěvování, poskytování ubytování, potravin atd.) či v případě nutnosti (např. v rámci svého zaměstnání). Trestní nalézací komise Pardubice řešila 75 případů.

Právě intimní styk s Němci se považoval za jedno z nejvážnějších provinění. Ludmila Prudičová 12. listopadu 1946 obdržela trestní výměr v podobě veřejného pokárání v délce trvání patnácti dnů a peněžitou pokutu ve výši šest tisíc korun československých, v případě nedobytnosti vězení v délce trvání šesti týdnů. Výše jmenovaná údajně navázala milostný vztah s mužem německé národnosti a narodilo se jim nemanželské dítě.⁹⁹ Tento případ otevírá problematiku tzv. horizontální kolaborace.

Tento dvouslovný pojem, z francouzského originálu „*collaboration horizontale*“ má své kořeny nikoliv v poválečném období, ale v době německého sociálního nacionalismu. Jedná se o zakázaný styk s člověkem „pronásledovaným“ státní politikou. Zatímco v poválečné éře byl tímto člověkem Němec, tak během nacionálního socialismu získal toto označení Žid/Židovka. Po druhé světové válce se lze setkat s protiněmeckými náladami a s extrémním nacionalismem. Vše německé neslo v sobě stigma, styk s osobami německé národnosti v jakékoliv podobě se považoval za minimálně pohoršující.¹⁰⁰

Na 20 tisíc údajných francouzských kolaborantek z let 1943 až 1946 bylo veřejně ostříháno i přes absenci oficiálního soudního rozhodnutí. Samotné stříhání probíhalo

---

⁹⁶ Národní obec fašistická vznikla 24. března 1926 sloučením všech fašistických organizací. Cílem této organizace bylo nastolení fašistické ideologie v Československu, a zaměřovala se na mládež. Největší počet členů získala v letech 1926 – 1927. Vedoucí osobností se stal Radola Gajda. V roce 1939 došlo ke sloučení do Národního souručenství. Někteří původní členové vytvořili skupinu původního jména za Protektorátu Čechy a Morava. Její činnost byla zakázána v roce 1943. PASÁK, Tomáš. *Český fašismus 1922 – 1945 a kolaborace 1939 – 1945*. 1. vyd. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2, s. 62-82.

⁹⁷ Vznikla 24. května 1939, jejím předchůdcem byla Arijská fronta. Ustanovena pouze jako „kulturní instituce“, nikoliv fašistická organizace. Snažila se ovlivnit veřejnost, postavit Židy mimo zákon a vyvlastnit a zabavit jejich majetek včetně půdy. Předseda se jmenoval prof. dr. J. Špaček. PASÁK, Tomáš. *Český fašismus 1922 – 1945 a kolaborace 1939 – 1945*. 1. vyd. Praha: Práh, 1999, ISBN 80-7252-017-2. s. 289-297.

⁹⁸ Myšlenka vzniku se objevila již v roce 1941, vedoucím přípravného výboru se stal Emanuel Moravec. Většina vedoucích byli fašisté, převážně členové Vlajky. Přípravy na vznik začaly v roce 1942. Cílem Kuratoria se stala výchova české mládeže v loajální příslušníky Protektorátu Čechy a Morava a stoupence Říše. Již v roce 1944 spěla tato organizaci ke svému konci, zvláště po infiltrování odbojem. Více viz. PASÁK, Tomáš. *Český fašismus 1922 – 1945 a kolaborace 1939 – 1945*. 1. vyd. Praha: Práh, 1999, ISBN 80-7252-017-2, s. 351-358.

⁹⁹ Tato obviněná se narodila dne 19. ledna 1917, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 340.

¹⁰⁰ LOZOVIUKOVÁ, Kateřina – KMOCH, Pavel. *Zakázaná láska*. Trestní postih milostných vztahů v letech 1935–1948, in: MÄRC, Josef a kol. *Žena jako subjekt a objekt*. 1. vyd. Ústí nad Labem, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem 2010, ISBN 978-80-7414-367-0.

ve vězeních, bytech či veřejných prostranstvích. Tyto ženy se provinily tím, že během okupace působily jako sekretářky v německých podnicích, posluhovačky v německých rodinách či prodavačky nebo servírky. Takto postižené ženy zvolily místo hanby raději sebevraždu. Až 75 % se jich mělo dopustit údajného milostného vztahu s osobami německé národnosti. Existuje mnoho fotografií, které zachycují utrpení obětí, např. holohlavé ženy vystavené na kárách, žena nucená pózovat se zdviženou pravicí či vlasy zdvižené jako trofej. Lynčování ve smyslu ostříhání dohola byl specifický trest určen pouze ženám, symbolizující jejich nižší postavení.¹⁰¹

Je nutné podotknout, že převážně byly za tento typ provinění trestány jen ženy, zatímco u mužů se to převážně přehlíželo, de facto akceptovalo. V Československu se též údajně kolaborantky staly obětí lidového násilí. Ve Frýdku musely ženy, které údajně projevíly nemístnou náklonnost k Němcům, měsíc uklízet ulice (samozřejmě bez nároku na finanční odměnu) s nápisem „*Stýkala jsem se s Němci a štítím se práce*“.¹⁰²

Tzv. horizontální kolaborace ale neznamenal primárně intimní styk, veřejné pohoršení už vzbudily schůzky v kavárenských podnikách, procházky či držení za ruku. Nicméně často stačilo pouze podezření, jelikož fyzický důkaz o intimním poměru často neexistoval. Jiná situace nastala, pokud žena s Němcem otěhotněla. Celorepublikově reprezentují toto provinění prvorepublikové filmové hvězdy. Adinu Mandlovou potrestala 5. února 1947 TNK za dobrovolnou spolupráci na německém filmu a za společenské styky s Němci přesahující míru nutnosti odsuzujícím výměrem v podobě veřejného pokárání, peněžité pokutě ve výši 100 000 Kčs, v případě nedobytnosti čtyři měsíce vězení, a dvoutříměsíčním vězením.¹⁰³ Lída Baarová vešla ve známost především značně diskutovaným vztahem s jedním z představitelů nacionálního socialismu, a to Josephem Goebbelsem. Mimořádný lidový soud ji zprostil obvinění spočívající v podpoře nacionálního socialismu, udavačství a spolupráce s SD.¹⁰⁴ Nataša Gollová se provdala za sudetoněmeckého právníka a člena NSDAP Wilhelma Söhnela a v Praze se již nemohla věnovat svému hereckému a divadelnímu povolání.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ CHATEAU, Ladislava. *Francie 1944: nadšení a lynčování*. Listy[online]. 2005, č. 5. [vid. 27. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=055&clanek=050509>.

¹⁰² FROMMER, Benjamin, pozn. 4, s. 272.

¹⁰³ MANDLOVÁ, Adina. *Dneska se už tomu směju*. 1. vyd. Praha: Československý filmový ústav, 1990. ISBN 80-7004-058-0.

¹⁰⁴ BAAROVÁ, Lída. *Útěky*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 2009. ISBN 978-80-87391-21-1.

¹⁰⁵ CIBULKA, Aleš. *Nataša Gollová: život tropí hloupostí*. 1. vyd. Lidice: Sláfká, 2002. ISBN 80-86631-00-1.

Před TNK Pardubice se objevilo i 54 domnělých udavačů. Samo udavačství řešily i mimořádné lidové soudy. Před Trestní nalézací komisí v Pardubicích se objevila i provinění v podobě podpory nacionálního socialismu (59), asociálního jednání (např. povýšené chování vůči Čechům, nespokojení zaměstnanci atd., 3 případy), schvalování sociálního nacionalismu a postupu německých úřadů (21), terorizování osob české národnosti (33), urážení (7) a vyhrožování (4).

7 TYPOLOGIE TRESTŮ

Trestní nalézací komise mohla vynést tři základní postihy:

- veřejné pokárání
- peněžitá pokuta, která byla v případě nedobytnosti nahrazena vězením
- vězení
- kombinace výše zmíněných postihů

Veřejné pokárání jako samostatný trest vynesla TNK v Pardubicích ve dvaceti sedmi případech, u 11 případů v roce 1946 a u 16 případů v roce 1947. Níže popisuji vybrané z nich. Trest spočíval v podobě veřejné vývěsky na obecních tabulích buď v místě bydliště či pracoviště, nebo na obou místech. Délka se většinou pohybovala v rozmezí 2 týdnů. Rozhodně ho nelze označit za nejnižší trest, jelikož samotné pokárání mohlo vést k vyloučení ze společnosti, diskreditaci, ponížení, a v některých případech i ke ztrátě zaměstnání. Obviněný se posouvá na okraj společnosti, bez přátel, stává se terčem opovržení a musí čelit psychologickému nátlaku.

Františka Bártová se měla dopustit u osoby Blanky Horákové utiskování a terorizování. TNK v Pardubicích ji odsoudila 28. března 1946 k trestu veřejného pokárání po dobu 15 dní.¹⁰⁶ Marie Bízová se údajně provinila podáním žádosti o německou státní příslušnost. TNK v Pardubicích ji potrestala dne 24. dubna 1947 veřejným pokáráním v délce 15 dnů.¹⁰⁷ Nejstarší žena potrestaná trestem veřejného pokárání se narodila 25. května 1892. Milada Pánková se údajně provinila urážením českého lidu. TNK Pardubice ji dne 28. dubna 1947 odsoudila k veřejnému pokárání po dobu 15 dní.¹⁰⁸

Obžalovaný Rudolf Nedek se provinil vstupem do fašistické organizace, do které vstoupil ze zjištěných důvodů, kde vykonával činnost přesahující meze normálního členství a jevil zájem o schůze. TNK Pardubice ho potrestala dne 27. března 1946 k 15 dennímu trestu veřejného pokárání.¹⁰⁹ TNK Pardubice dne 14. dubna 1946 odsoudila trestem veřejného pokárání v délce 15 dnů Karlu Václavíkovou. Jmenovaná pěstovala styk s německým obyvatelstvem v rozsahu přesahující míru nezbytné nutnosti.¹¹⁰

Václav Simon se dopustil přestupku tím, že vstoupil ze zjištěných důvodů do fašistické organizace Árijská pracovní fronta, kde měl vykonávat činnost přesahující meze

---

¹⁰⁶ Tato obviněná se narodila dne 9. listopadu 1900, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 301.

¹⁰⁷ Tato obviněná se narodila dne 9. listopadu 1908, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 304.

¹⁰⁸ Tato obviněná se narodila dne 25. května 1892, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 336.

¹⁰⁹ Tento obviněný se narodil dne 22. ledna 1895, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 333.

¹¹⁰ Tato obviněná se narodila dne 26. srpna 1905, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

normálního členství. TNK Pardubice ho dne 27. března 1946 potrestala patnáctidenním trestem veřejného pokárání.¹¹¹

Marie Řeháková se údajně provinila stykem s německým obyvatelstvem a vychvalováním chování nacistů. TNK Pardubice ji potrestala dne 15. února 1946 trestem veřejného pokárání v délce 15 dnů.¹¹²

TNK Pardubice dne 15. června 1947 potrestala Antonína Wettera trestem veřejného pokárání v délce 15 dní. Jmenovaný se údajně dopustil trestného činu tím, že podal žádost o německou státní příslušnost.¹¹³ Rudolf Šulc se údajně provinil spolupracováním s okupanty a zdravil zdviženou pravicí. TNK Pardubice ho dne 10. dubna 1946 potrestala veřejným pokáráním v délce 15 dnů.¹¹⁴

Jan Danihelka se měl dopustit trestného činu tím, že se stal členem fašistické organizace Svaz českých válečníků. TNK Pardubice ho potrestala dne 21. října 1946 trestem veřejného pokárání v délce 2 dny.¹¹⁵

TNK Pardubice dne 8. května 1946 potrestala Růženu Netrvalovou trestem veřejného pokárání, ale délka není známa. Jmenovaná se údajně dopustila podání žádosti o německou státní příslušnost z důvodu, že jako obchodnice se domnívala, že z toho bude mít nějaké výhody.¹¹⁶

Pouze peněžitou pokutou potrestala Trestní nalézací komise v Pardubicích 129 osob, z toho 69 v prvním roce působení a 60 o rok později. Josef Pejřil se údajně provinil tím, že se nechoval k českému lidu slušně, především ve svém zaměstnání, když pracoval jako vrátný v organizaci Telegrafie, protože svoji práci vykonával příliš horlivě ve prospěch okupantů. TNK Pardubice ho za to odsoudila dne 10. července 1946 k 1 000 Kčs pokutě a v případě nedobytnosti k 1 měsíci vězení.¹¹⁷

TNK Pardubice dne 12. listopadu 1946 odsoudila Františka Žana k pokutě 1 000 Kčs pokutě nebo v případě nedobytnosti k 1 dennímu trestu veřejného pokárání. Dotyčný se údajně provinil tím, že se stal dobrovolným členem fašistické organizace Vlajka.¹¹⁸

Ladislav Vopršal se dopustil trestního činu, tím že sympatizoval a vychvaloval nacistický režim a dobrovolně se přihlásil na práci v Říši. Za to ho TNK Pardubice odsoudila

---

¹¹¹ Tento obviněný se narodil dne 23. září 1906, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 345.

¹¹² Tato obviněná se narodila dne 22. května 1896, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 342.

¹¹³ Tento obviněný se narodil dne 15. června 1906, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 348.

¹¹⁴ Tento obviněný se narodil dne 14. září 1888, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 351.

¹¹⁵ Tento obviněný se narodil dne 14. února 1896, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 312.

¹¹⁶ Tato obviněná se narodila dne 4. května 1893, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 333.

¹¹⁷ Tento obviněný se narodil dne 3. května 1910, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 336.

¹¹⁸ Tento obviněný se narodil dne 17. listopadu 1897, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 360.

k peněžité pokutě 10 000 Kčs, v případě nedobytnosti k trestu 3 měsíce vězení a trestu veřejného pokárání.¹¹⁹

TNK Pardubice potrestala dne 19. července 1947 Františku Bemkrautovou peněžitou pokutou ve výši 15 000 Kčs, v případě neodbytnosti náhradním trestem vězení v délce 3 měsíců. Jmenovaná se provinila dobrovolným stykem s německým obyvatelstvem a v bytě měla vyvěšený obraz nacistického vůdce Hitlera a tím schvalovala poměry nastalé okupací.¹²⁰

Josef Moravec se údajně provinil dobrovolným přihlášením do fašistické organizace Česká pracovní fronta, ve které platil i příspěvky. Za to ho TNK dne 24. června 1946 odsoudila k peněžitému trestu 2 000 Kčs, v případě nedobytnosti udělila trest 1 měsíc vězení.¹²¹

Anna Procházková se dopustila několika přestupků. Údajně schvalovala nacistické činy a poměry vyvolané okupací a veřejně propagovala německý nacionální socialismus. TNK Pardubice ji dne 23. dubna 1946 potrestala peněžitou pokutou ve výši 20 000 Kčs, v případě nedobytnosti trestem vězení v délce 3 měsíců.¹²² nacionální socialismus

Eduard Buhl se měl dopustit trestného činu tím, že jako Čech požádal o německou státní příslušnost, kterou posléze skutečně obdržel. TNK Pardubice ho dne 3. května 1947 potrestala peněžní pokutou 2 000 Kčs, v případě neodbytnosti náhradním trestem vězení v délce 2 měsíce.¹²³

Ladislav Fenik se údajně provil členstvím v organizaci Vlajky, která podporovala nacionální socialismu a pracovala proti zájmům československého státu. TNK Pardubice ho potrestala dne 24. května 1946 peněžitou pokutou ve výši 2 000 Kčs, v případě nedobytnosti trestem veřejného pokárání v délce dvou měsíců.¹²⁴

TNK Pardubice dne 30. dubna 1946 potrestala Marii Staudeovou trestem 2 000 Kčs, v případě neodbytnosti trestem veřejného pokárání v délce 14 dní. Jmenovaná se údajně provinila členstvím v organizaci NOF a Ligy proti Bolševismu, tudíž byla členkou fašistických organizací, kam vstoupila dobrovolně bez jakéhokoliv nátlaku.¹²⁵

Marie Pešková se dopustila trestného činu tím, že pěstovala společenské styky s Němci v rozsahu přesahující míru nezbytné nutnosti a z těchto styků se obohacovala ve svůj

¹¹⁹ Tento obviněný se narodil dne 29. leden 1921, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 357.

¹²⁰ Tato obviněná se narodila dne 22. června 1905, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 304.

¹²¹ Tento obviněný se narodil dne 11. června 1890, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 332.

¹²² Tato obviněná se narodila dne 31. srpna 1891, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 339.

¹²³ Tento obviněný se narodil dne 31. října 1905, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 307.

¹²⁴ Tento obviněný se narodil dne 16. září 1920, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 325.

¹²⁵ Tato obviněná se narodila dne 19. dubna 1891, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 346.

prospěch a podala žádost o německou státní příslušnost. TNK Pardubice ji dne 25. února 1947 potrestala peněžitou pokutou ve výši 3 000 Kčs, v případě nedobytnosti trestem vězení v délce dvou měsíců.¹²⁶

Karel Váber se údajně provinil tím, že schvaloval svým jednáním chování okupantů, podporoval fašismus a v bytě měl vyvěšené obrazy vedoucích nacistů. TNK Pardubice ho dne 22. března 1946 trestem v podobě peněžitě pokuty 3 000 Kčs, v případě nedobytnosti dvou měsíčním trestem vězení.¹²⁷ zařazení okupantů

Stanislav Cypucín se dopustil trestného činu tím, že převedl na sebe od německých okupantů jedno křeslo, které bylo majetkem politického vězně Václava Tomeče. TNK Pardubice ho dne 18. října 1946 potrestala peněžitou pokutou 5 000 Kčs, v případě nedobytnosti dvou měsíčním náhradním trestem vězení.¹²⁸

Obžalovaný Václav Plch se údajně provinil vyhrožováním českému lidu, hostil německé příslušníky, odpíral českým lidem dávat mléko, popřípadě jej prodával za přemrštěné peníze. TNK Pardubice ho dne 7. října 1947 potrestala peněžitou pokutou v částce 50 000 Kčs, v případě nedobytnosti trestem vězení v délce pěti měsíců.¹²⁹

Josef Bareš se podle komise provinil tím, že zastával vedoucí funkci v Árijské pracovní frontě, žádal o německou státní příslušnost a posílal své děti do německé školy. TNK Pardubice ho potrestala dne 29. dubna 1947 peněžní pokutou v částce 6 000 Kčs, v případě nedobytnosti náhradního trestu vězení v délce dvou měsíců.¹³⁰

Za celou dobu činnosti použila TNK Pardubice trest samostatného vězení pětatřicetkrát. Ferdinand Seiber se údajně dopustil trestného činu tím, že se stal členem organizace Vlajky, svoji vnučku Zdeňku Žďárskou dal dobrovolně do německé školy, schvaloval režim okupantů a činnost Ligy proti bolševismu. TNK Pardubice ho za to dne 24. června 1946 odsoudila k trestu vězení 1 rok.¹³¹

Miloslava Sýkorová se údajně provinila častými styky s německými vojáky, zdravila pozdravem Heil Hitler a vydávala se za „Frau Sýkora“. Za to jí TNK dne 6. května 1946 Pardubice odsoudila k trestu vězení 1 a půl měsíce.¹³²

Ludvík Pokorný se dopustil provinění tím, že byl účastníkem v organizaci „Vlajka“, obhajoval a podporoval fašismus a pěstoval společenské styky s Němci. TNK Pardubice dne

¹²⁶ Tato obviněná se narodila dne 25. ledna 1890, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 337.

¹²⁷ Tento obviněný se narodil dne 10. března 1896, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

¹²⁸ Tento obviněný se narodil dne 5. listopadu 1897, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 308.

¹²⁹ Tento obviněný se narodil dne 8. června 1876, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 338.

¹³⁰ Tento obviněný se narodil dne 17. června 1933, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 300.

¹³¹ Tento obviněný se narodil dne 9. září 1877, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 343.

¹³² Tato obviněná se narodila dne 25. února 1919, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 348.

18. března 1946 vydala rozsudek ve znění 5 měsíčnímu trestu vězení.¹³³ Stejný rozsudek vydala TNK Pardubice dne 18. března 1947 Zdeňkovi Grossmannovi, jmenovaný se měl dopustit provinění tím, že dal svého syna Petra do německé školy narozeného před 15. březnem 1939, který nepodléhal povinnosti hlášení k německé národnosti.¹³⁴

Zdeňka Stárková obdržela 6. února 1946 od členů komise trestní výměr v podobě sedmi měsíců vězení. Jmenovaná se měla provinit obdivováním okupantů a vychvalováním jejich činnosti, urážela české obyvatelstvo a své děti posílala do německé školy.¹³⁵

Za údajné vystupování za německého občana a navštěvování německých schůzí, placení příspěvků do německých organizací a viditelné nošení německého odznaku obdržel 19. července 1946 Jan Gustav Balhán trest v podobě jednoho roku vězení.¹³⁶

Bedřiška Fialová prý udala dopisem pány Rašanta a Pejřila z Choltic německé kriminální policii ze msty a udržovala společenské styky s Němci. TNK Pardubice ji dne 6. května 1947 potrestala 3 měsíčním trestem vězení.¹³⁷

Nad devatenácti případy vynesla Trestní nalézací komise v Pardubicích odsuzující rozsudek v podobě peněžité pokuty a vězení.

Miroslav Vápeník si za své údajné přestupky v podobě dobrovolného členství ve fašistické organizace Vlajky a rozšiřováním jejich letáků a propagační materiálu vysloužil od členů komise dne 25. března 1946 peněžitou pokutu 5 000 Kčs a trest vězení 5 měsíců, v případě neodbytnosti dostane navíc 1 měsíc vězení.¹³⁸

TNK Pardubice dne 3. července 1946 potrestala Boženu Vackovou peněžitou pokutou 20 000 Kčs a trestem vězení jednoho měsíce, v případě nedobytnosti navíc 2 měsíční trest vězení. Jmenovaná se měla provinit schvalováním poměrů vyvolané okupanty, prohlašováním o sobě, že je rodilou Němkou, nošením odznaku s hákovým křížem, terorizováním českého lidu a mluvením s dcerou pouze německy.¹³⁹

Emil Bábovka se měl dopustit trestného činu tím, že nutil spoludělníky ke zvýšenému výkonu ve prospěch Němců. TNK Pardubice dne ho potrestala 15. dubna 1946 vězením jeden a půl měsíce a peněžitou pokutou 1 000 Kčs, v případě nedobytnosti trest veřejného pokárání v délce 14 dnů.¹⁴⁰

---

¹³³ Tento obviněný se narodil dne 11. srpna 1909, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 339.

¹³⁴ Tento obviněný se narodil dne 21. července 1902, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 327.

¹³⁵ Tato obviněná se narodila dne 3. července 1905, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 346.

¹³⁶ Tento obviněný se narodil dne 20. února 1900, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 300.

¹³⁷ Tato obviněná se narodila dne 4. dubna 1916, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 319.

¹³⁸ Tento obviněný se narodil dne 17. listopadu 1925, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

¹³⁹ Tato obviněná se narodila dne 9. května 1875, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 354.

¹⁴⁰ Tento obviněný se narodil dne 11. října 1899, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 299.

Karel Schiler provedl několik přestupků. Údajně spolupracoval s okupanty jako úředník práce, vedoucí transportního oddělení, terorizoval Čechy v zájmu okupantů ve snaze zalíbit se jim. Na základě svědeckých protokolů a vlastního doznání ho členové komise potrestali 20. února 1946 jedním měsícem vězení a peněžitou pokutou 20 000 Kčs, v případě nedobytnosti dostal navíc jeden měsíc trest vězení a patnáct dní veřejného pokárání.¹⁴¹

Antonín Bažant se prý provinil tím, že podal žádost o německou státní příslušnost, vystupoval jako Němec a využíval svého postavení na úkor Čechů. TNK Pardubice ho potrestala dne 2. května 1947 trestem vězení šesti měsíců a peněžitou pokutou 8.000 Kčs, v případě nedobytnosti náhradního trestu vězení jeden měsíc.¹⁴²

Trestní nalézací komise v 6 případech vynesla trestní výměr v podobě veřejného pokárání a vězení.

Věra Vašatová se dle doložených svědectví dopustila trestného činu tím, že pěstovala společenský styk s Němci v rozsahu přesahující míru nezbytné nutnosti a kupovala nábytek perzekuovaných osob a ucházela se o výhody okupantů. TNK Pardubice ji dne 27. dubna 1947 potrestala šesti měsíčním vězením a patnácti denním veřejným pokáráním.¹⁴³

TNK Pardubice dne 17. dubna 1947 potrestala Vlastu Paulosovou pětíměsíčním trestem vězením a patnáctidenním veřejným pokáráním. Jmenovaná se údajně se provinila pěstováním společenských styků s Němci v rozsahu přesahujícím míru nezbytné nutnosti a terorizovala český lid.¹⁴⁴

Jan Vlček obdržel 18. února 1947 trestní výměr v podobě šestiměsíčního vězení a patnáctidenního veřejného pokárání za následující provinění: hlásil se k německé národnosti, byl členem „Árijské pracovní fronty“, schvaloval nacismus a zdravil občany se zdviženou pravicí.¹⁴⁵

Obdobný trest v podobě tříměsíčního vězení a patnáctidenního veřejného pokárání obdržel 11. března 1946 Antonín Vrba, který se měl dopustit dobrovolného členství ve fašistické organizaci Vlajka.¹⁴⁶

TNK Pardubice potrestala dne 29. května 1947 Karla Obrubu tří měsíčním trestem vězení a patnáctidenním veřejným pohoršením. Jmenovaný se údajně provinil udavačstvím, neboť zapříčil chycení dvou Francouzů gestapem.¹⁴⁷

---

¹⁴¹ Tento obviněný se narodil dne 27. října 1897, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 344.

¹⁴² Tento obviněný se narodil dne 12. dubna 1892, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 301.

¹⁴³ Tato obviněná se narodila dne 4. května 1924, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 355.

¹⁴⁴ Tato obviněná se narodila dne 28. května 1911, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 336.

¹⁴⁵ Tento obviněný se narodil dne 6. září 1912, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 356.

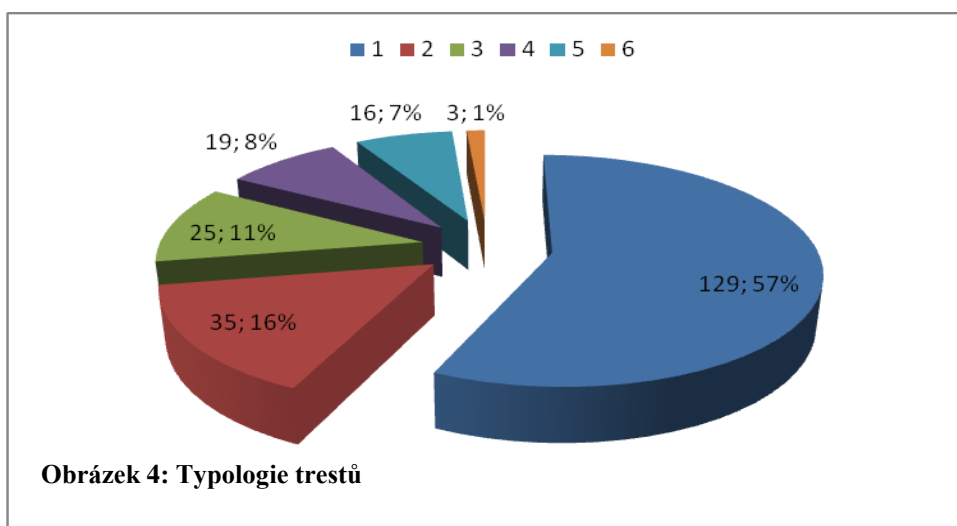
¹⁴⁶ Tento obviněný se narodil dne 1. května 1916, SOKA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 358.

V 5 případech členové TNK Pardubice vynesli trestní výměr v podobě veřejného pokárání a peněžitě pokuty.

Václav Fohl se údajně stal dobrovolným členem fašistické organizace Vlajka 7. června 1946 ho TNK Pardubice potrestala peněžitou pokutou 2000 Kčs a veřejným pokáráním v délce jednoho měsíce.¹⁴⁸

Za údajné pěstování společenských vztahů s Němci v rozsahu přesahující míru nezbytné nutnosti odsoudila TNK Pardubice 22. února 1946 Marii Bernreiterovou peněžitou pokutou v částce 500 Kčs a čtrnácti denního veřejného pokárání.¹⁴⁹

Ludmila Formánková se prý provinila vyjadřováním se o prezidentu způsobem urážejícím a chovala se protičesky. TNK Pardubice ji dne 21. února 1947 potrestala pokutou 10 000 Kčs a patnácti denního veřejného pokárání, v případě neodbytnosti dostane navíc dva měsíce vězení.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Tento obviněný se narodil dne 26. března 1885, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 335.

¹⁴⁸ Tento obviněný se narodil dne 1. února 1888, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 322.

¹⁴⁹ Tato obviněná se narodila dne 14. prosince 1919, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 304.

¹⁵⁰ Tato obviněná se narodila dne 3. května 1904, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 323.

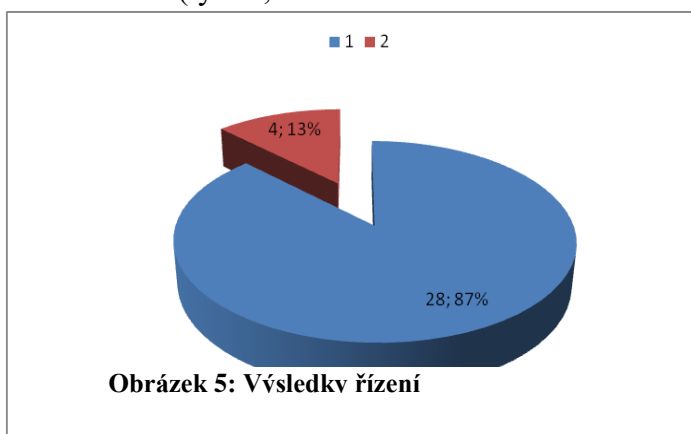
8 OSOBY NĚMECKÉ NÁRODNOSTI PŘED TNK V PARDUBICÍCH

Národnost sehrála v rámci retribuční komise značnou roli a často určovala, zda lze či nelze s danou osobou zahájit řízení. Její stanovení bylo velice problematické, a to z důvodu fenoménu etnické indifferencie a dále kvůli nepřesným informacím ve spisech a v neposlední řadě zaměňování národnosti se státní příslušností.

Specifické postavení v rámci německého obyvatelstva měla smíšená manželství odborníci a antifašisté. Pro trestní nalézací komise bylo velmi obtížné stanovit, kdo je a není Němec. Německo si násilně připojilo české území ke svému státu a 16. března roku 1939 byl zřízen Protektorát Čechy a Morava, díky kterému spousta českých rodin opustila své domovy, a odebrali se do vnitrozemí. Okupací cizího území Německo porušilo Mnichovskou dohodu, kterou samo uzavřelo 30. září 1938. Ten stejný rok proběhlo sčítání obyvatel a všichni si mohli stanovit, k jaké národnosti se budou hlásit. Osoby české národnosti měly velký strach z budoucnosti, jelikož nikdo nevěděl, co je čeká. Vyskytly se i situace, kdy přihlášení jedince proběhlo bez jeho vědomí. Jednali za ně jejich rodinní příslušníci.¹⁵¹

Trestní nalézací komise měla na základě směrnic výlučně trestat československé státní občany české, slovenské nebo jiné slovanské národnosti. Teprve až třetí dodatek směrnic ze 7. ledna 1947 umožňoval stíhat i osoby jiného původu. Podle tohoto dodatku lze potrestat osoby české, slovenské či jiné slovanské národnosti bez ohledu na státní příslušnost v případě ucházení se o německou či maďarskou státní příslušnost, hlášení se k německé či maďarské národnosti a podporování odnárodňovací snahy Němců a Maďarů. Stejnou výjimku zavedl tento dodatek u písmene g odstavce 10 (zneužívání postavení na vedoucím místě, dosaženého pomocí okupantů, k získání nebo zabezpečení osobního prospěchu přísluhováním okupantům na úkor podřízených) a u písmene ch téhož odstavce (týrání, urážení či terorizování Čechů a Slováků spáchané ve službách nebo v zájmu okupantů nebo ve snaze zalíbit se jim).¹⁵²

Ve spisech TNK v Pardubicích vystupuje 32 osob německé národnosti, z toho 14 mužů a 18 žen. Zatímco ve

¹⁵¹ BENEŠ, Zdeněk a kol. *Rozumět dějinám*. 2. vyd. Praha: Gallery, 2002. ISBN 80-86010-60-0. s. 205–226.

¹⁵² Ministerstvo vnitra: Č. B-2220-23/12-46-I/2 Třetí dodatek ze dne 7. ledna 1947 ke směrnicím ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945.

čtyřech případech vynesli členové odsuzující trestní výměr, tak zbytek případů pardubická TNK zastavila. Velkou roli v zastavených řízeních hrálo to, že dotyční nebyli československými státními občany, popřípadě jejich pobyt byl neznámý a předpokládalo se, že uprchli do Německa.¹⁵³

V případě, že trestaná osoba ztratila československé státní občanství a následně se hlásila k německé národnosti, nemohla obdržet od členů TNK Pardubice odsuzující trestní výměr. Tento akt byl postihnutelný pouze u československých státních občanů. Osoby, které prokázaly, že čin spáchaly pod nátlakem, měly být také zproštěny viny.

Trestní nalézací komise v Pardubicích odsoudila 9. května 1947 Růženu Dočekalovou k trestu vězení v délce sedmi měsíců za údajné terorizování Čechů, kteří společně s ní pracovali na letišti v Pardubicích.¹⁵⁴

Růžena Pömerlová se údajně hlásila k německé národnosti, dále vystupovala podle svědeckých výpovědí jako rodilá Němka (provádala se za manžela Němce) a propagovala a schvalovala poměry vzniklé v důsledku okupace. Trestní nalézací komise v Pardubicích ji odsoudila 2. května k peněžitě pokutě 20 000 Kčs, v případě nedobytnosti dvěma měsícům ve vězení, a dále ještě vězením v délce trvání tři měsíce.¹⁵⁵

---

¹⁵³ SOkA Pardubice, TNK Pardubice, kartony č. 1-62.

¹⁵⁴ Tato obviněná se narodila dne 23. března 1920, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 313.

¹⁵⁵ Tato obviněná se narodila dne 20. prosince 1889, SOkA Pardubice, TNK Pardubice, karton č. 339.

9 ZÁVĚR

Tato práce si za svůj cíl zvolila popsání činnosti Trestní nalézací komise v Pardubicích v prvním retribučním období. Právě trestní nalézací komise společně s mimořádnými lidovými soudy a Národním soudem představovaly výkonné orgány retribučního soudnictví v poválečném Československu. Získaná fakta pocházejí z analýzy archivního materiálu, který tvoří šedesát dva kartonů uložených ve Státním okresním archivu Pardubice.

Členové Trestní nalézací komise v Pardubicích posuzovali případnou vinu či nevinu u 1002 lidí, kteří se údajně provinili proti národní cti v době tzv. zvýšeného ohrožení republiky. Z tohoto počtu obdrželo 220 osob odsuzující trestní výměr, ať už v podobě veřejného pokárání, peněžité pokuty, vězení či kombinace těchto trestů. 729 případů bylo zastaveno, ať už z důvodu neprokázání viny, provinění, která nespadala pod tzv. malý retribuční dekret či kvůli nezletilosti. Během řízení 14 osob zemřelo a u 39 případů se nedochovaly trestní výměry. Zde je nutno poznamenat, že samotné předvolání a zahájení vyšetřování před TNK mělo osobní i společenský dopad na jedince.

Jednotlivé spisy obsahovaly osobní informace o obviněných, jako jméno a příjmení, datum a místo narození, povolání. Dále jej doplňovaly svědecké protokoly, úřední zprávy a v neposlední řadě samotný trestní výměr, popř. odvolání. Nejmladší obviněný se narodil v roce 1939, nejstarším odsouzeným se stal muž ve věku osmdesát osm let. Z hlediska národnosti se jednalo především o Čechy a Němce. Údajní obvinění vykonávali celou škálu profesí, od řemeslníků a dělníků přes zemědělce a obchodníky po úředníky a lékárníky, popř. ženy v domácnosti.

Z hlediska pohlaví převažovali muži (74%), zbylých 16% tvořily ženy. Vliv na posuzování viny, a popřípadě trest měl tedy vliv, pokud to byl muž či žena. Na základě prostudovaných případů se může konstatovat, že členové TNK Pardubice přistupovali mírněji k ženám. I v případě vynesení trestního odsuzujícího výměru byl trest v podstatě nižší než u mužů.

Udavač udával udavače. Takto by se dal popsat systém tzv. malé retribuice. Za falešná udání nenásledoval žádný postih. Často se stávalo, že členové TNK Pardubice museli řešit spory, které nedopovídaly provinění proti národní cti, ať už se jednalo o osobní, manželské, sousedské či jiné spory. Tento fakt potvrzuje nízký počet odsouzených za první retribuční období nejen u TNK Pardubice, ale i v celorepublikovém kontextu. Řada udání byla falešná a sloužila jako prostředek k pomstě či vyřízení sporů. Už samotný začátek řízení znamenal pro člověka velkou zátěž, především zdiskreditování osoby a možné vyloučení ze společnosti.

Retribuční soudnictví se vyznačuje retrospektivním principem, z čeho vyplývá,

že členové posuzovali činy spáchané zpětně, tj. v době zvýšené ohroženosti republiky, která trvala od 21. května 1938 do 31. prosince 1946. TNK Pardubice první výměry vynesla již v lednu 1946 a nadále pokračovala až do roku 1947.

V roce 1946 projednali členové TNK Pardubice 324 případů, z čehož padlo 198 osvobozujících rozsudků a 122 odsuzujících. Dvě osoby zemřely a dva případy zůstaly otevřené. V tomto roce se postup členů jevil poměrně systematicky a koordinovaně. Za stejná provinění následovaly stejné tresty, v jeden den se sešlo stejné provinění proti národní cti. Na druhou stranu zde měl válečný zážitek větší dopad na rozhodování komise než o rok později. Na základě analýzy spisů si komise počínala systematicky, její členové jednali s odstupem.

V následujícím roce řešili členové TNK Pardubice 673 případů celkově. Vynesli méně odsuzujících rozsudků, konkrétně 96. 532 případů bylo zastaveno, během řízení zemřelo dvanáct osob a u 33 případů se nedochoval trestní výmět. V porovnání s předchozím rokem lze konstatovat, že komise jedná mírněji, poválečný zážitek ztratil svůj rozhodující vliv.

Tzv. malý retribuční dekret obsahoval sousloví provinění proti národní cti, které nebylo přesně definováno a zahrnovalo celou škálu přestupků. Nejvíce údajných viníků (273 osob) údajně vyplnilo žádost o německou státní příslušnost. 215 osob údajně během okupace vstoupilo do některé ze zakázaných fašistických organizací (jejich soupis byl součástí směrnic vydávaných ministerstvem vnitra), nejčastěji do Vlajky, Svazu českých válečníků, Národní obce fašistické, Árijské pracovní fronty, v menší míře do Ligy proti bolševismu a Kuratoria pro výchovu mládeže. Pokud neprojevovali horlivou a agitační činnost, komise TNK Pardubice řízení zastavili. Důvodů ke vstupu byla celá řada, např. neorientování se v politice, osobní či finanční důvody. Třetím nejčastějším proviněním (75) byl styk s Němci, ať už milostný (tzv. horizontální kolaborace), společenský či hospodářský. Mezi časté přestupky se řadily i podpora nacionálního socialismu (59 osob), sympatie s nacionálním socialismem a projevování souhlasu s činy okupantů (21 osob). Mezi stíhatelné přestupky patřilo i terorizování Čechů za cílem zalíbení se okupantům (13 osob), urážení Čechů, republiky atd. (7 osob), hlášení se k německé národnosti (6 osob), vyhrožování (4 osoby).

Trestní nalézací komise v Pardubicích vynesla 220 odsuzujících rozsudků. 25 osob potrestala veřejným pokáráním, které probíhalo vývěskou v místě bydliště a pracoviště. Nad sto dvaceti údajnými viníky vynesla trest v podobě peněžité pokuty, jejíž hodnota se pohybovala od 100 Kčs po půl milionu korun československých. Vězením potrestala TNK Pardubice třicet pět osob. Pět lidí bylo potrestáno veřejným pokáráním a peněžitou pokutou. V průběhu působení komise padlo šestnáct trestů v podobě veřejného pokárání a vězení. Kombinaci

peněžité pokuty a vězení vynesli členové nad devatenácti údajnými viníky.

Trestní nalézací komise měla na základě směrnic výlučně trestat československé státní občany české, slovenské nebo jiné slovanské národnosti. To se mění až třetím dodatkem směrnic ze 7. ledna 1947, který umožňoval stíhat i osoby jiného původu, a to u následujících provinění: ucházení se o německou či maďarskou státní příslušnost, hlášení se k německé či maďarské národnosti, podporování odnárodňovací snahy Němců a Maďarů, zneužívání postavení na vedoucím místě, dosaženého pomocí okupantů, k získání nebo zabezpečení osobního prospěchu přísluhováním okupantům na úkor podřízených a týrání, urážení či terorizování Čechů a Slováků spáchané ve službách nebo v zájmu okupantů nebo ve snaze zalíbit se jim. Ve spisech TNK Pardubice vystupuje 27 osob německé národnosti. Zatímco dvacet pět případů zastavila, tak u dvou osob německé národnosti vynesla odsuzující rozsudek

V budoucnosti je možné zaměřit se i na tzv. druhou retribuci a následnou komparaci činnosti TNK Pardubice za obě retribuční období. Též se otevírá možnost využít metody tzv. orální historie, popř. celorepubliková komparace činnosti, provinění a trestů u jednotlivých komisí v Československé republice.

10 SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

10. 1. Archivní prameny

Státní okresní archiv Pardubice, Trestní nalézací komise Pardubice, kartony 298–360.

10. 2. Publikované prameny

BAAROVÁ, Lída: Útěky. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 2009. ISBN 978-80-87391-21-1.

CIBULKA, Aleš: Nataša Gollová: život tropí hlouposti. 1. vyd. Lidice: Sláfka, 2002. ISBN 80-86631-00-1.

FUSEK, Jaroslav: Provinění proti národní cti, Praha 1946.

MANDLOVÁ, Adina: Dneska se už tomu směju. 1. vyd. Praha: Československý filmový ústav, 1990. ISBN 80-7004-058-0.

STACH, Jindřich: Provinění proti národní cti a jejich trestání podle dekretu presidenta republiky ze dne 27. října 1945, čís. 138 Sb., Brno 1946.

ŠEBESTÍK, Josef – LUKEŠ, Josef: Přehled předpisů o Němcích a osobách považovaných za Němce, Praha 1946.

10. 3. Literatura

ARBURG, Adrian – STANĚK, Tomáš. Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. Češi a Němci do roku 1945: úvod k edici, 1. Vyd. Středokluky: Zdeněk Susa, 2011. ISBN 978-80-86057-67-5.

ARBURG, Adrian – STANĚK, Tomáš. Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. Duben – srpen/září 1945: „Divoký odsun“ a počátky osídlování, 1. Vyd. Středokluky: Zdeněk Susa, 2011. ISBN 978-80-86057-67-5

ARBURG, Adrian – STANĚK, Tomáš. Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování 1. Vyd. Středokluky: Zdeněk Susa, 2011. ISBN 978-80-86057-67-5

ARBURG, Adrian a kol.: Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945. 1. Vyd. Brno, Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy, 2010. ISBN 978-80-86488-70-7.

BENEŠ, Zdeněk a kol.: Rozumět dějinám. 2. vyd. Praha: Gallery, 2002. ISBN 80-86010-60-0. 130

BORÁK, Mečislav: Spravedlnost podle dekretu: Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948), 1. vyd. Šenov u Ostravy, Tilia 1998. ISBN 80-86101-07-X.

FROMMER, Benjamin: Národní očista: retribuce v poválečném Československu, 1. vyd.

Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1838-0

CHATEAU, Ladislava. Francie 1944: nadšení a lynčování. Listy [online]. 2005, č. 5. [vid. 27. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=055&clanek=050509>.

JARKOVSKÁ, Lucie: Odplata či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku. 1. vyd. Praha, Prostor 2008, ISBN 978-80-7260-206-3.

JUST, Vladimír: Věc: Vlasta Burian, 1. vyd. Praha, Rozmluvy 1991, ISBN 80-85336-04-9.

KMOCH, Pavel: "Malá retribuce" v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy, Diplomová práce, Liberec, 2012.

KMOCH, Pavel: „Malá retribuce“ 1945-1948. Trestní a nalézací komise v Benešově, in: *Historica Olomucensia*, Sborník prací historických, roč. XXIX, 2012, č. 41 s. 259–283, ISSN 1803-9561.

KMOCH, Pavel: KSČ a „malá retribuce“, in: VÁCHOVÁ, Jana (ed.): Zpravodaj grantového projektu Komunistická strana Československa a bolševismus, 4/2011, s. 7–64, Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky 2012.

KMOCH, Pavel – LOZOVIUKOVÁ, Kateřina: Pomsta nebo spravedlnost? Trestní nalézací komise v českých zemích, in: *Fontes Nissae*, roč. XII, 2011, s. 185–206.

KOČOVÁ, Kateřina. *Činnost mimořádných lidových soudů. MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice*. Disertační práce, Hradec Králové 2006.

KOČOVÁ, Kateřina: Druhá retribuce. Činnost Mimořádných lidových soudů v roce 1948, in: *Soudobé dějiny*, roč. 12, 2005, č. III.-IV, s. 586-619, ISSN 1210-7050.

KOČOVÁ, Kateřina: Činnost mimořádných lidových soudů. MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice, Disertační práce, Hradec Králové 2006.

KOČOVÁ-LOZOVIUKOVÁ, Kateřina: Mimořádný lidový soud v Liberci a pobočné koncentrační tábory KT Gross-Rosen, in: *Fontes Nissae*, Liberec, Technická univerzita 2006, s. 124-145.

LOZOVIUKOVÁ, Kateřina – KMOCH, Pavel: Verbotene Liebe: Strafregresse der Liebesbezeichnungen in den Jahren 1935-1948, In: ALTMANN, Werner (ed.): *Deutscheschische Begengungen*. Band 2: Kaufbeurer Schüler erleben Jablonec gestern und heute. Kaufbeuren, 2012. s. 32–45.

LOZOVIUKOVÁ, Kateřina – KMOCH, Pavel. Zakázaná láska. Trestní postih milostných vztahů v letech 1935–1948, in: MÄRC, Josef a kol. *Žena jako subjekt a objekt*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2010. ISBN 978-80-7414-367-0.

KUKLÍK, Jan: Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů: Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945, 1. vyd. Praha, Linde 2002, ISBN 80-7201-352-1.

- LOUDA, Jiří: Trestní nalézací komise Turnov, Bakalářská práce, Liberec, 2011.
- LOUDA, Jiří: „Malá“ retribuce na Semilsku, Diplomová práce, Liberec, 2014.
- LOZOVIUK, Petr: Evropská etnologie ve středoevropské perspektivě. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-752-0.
- LOZOVIUKOVÁ, Kateřina – KMOCH, Pavel. Zakázaná láska. Trestní postih milostných vztahů v letech 1935–1948, in: MÄRC, Josef a kol.: Žena jako subjekt a objekt, 1. vyd. Ústí nad Labem, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem 2010, ISBN 978-80-7414-367-0.
- NAKONEČNÝ, Milan: Vlajka: K historii a ideologii českého nacionalismu 1. vyd., Praha, Chvojko nakladatelství 2001, ISBN 80-86183-24-6.
- PASÁK, Tomáš: Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945, 1. vyd. Praha, Práh 1999, ISBN 80-7252-017-2.
- PEJČOCH, Ivo: Fašismus v českých zemích: Fašistické a nacionálněsocialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922–1945, 1. vyd. Praha, Academia 2011, ISBN: 978-80-200-1919-6
- PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol.: Okupace, kolaborace, retribuce, 1. vyd. Praha, Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO 2010, ISBN 978-80-7278-529-2.
- REMSOVÁ, Monika: Trestní a nalézací komise v Jablonci nad Nisou 1945-1947, Bakalářská
- STANĚK, Tomáš: Perzekuce 1945, 1. vyd. Praha, Ise 1996, ISBN 80-85241-99-4.
- STANĚK, Tomáš: Poválečné "excesy" v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování, 1. vyd. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 2005, ISBN 80-7285-062-8.
- STANĚK, Tomáš: Retribuční vězni v českých zemích: 1945-1955, 1. vyd. Opava, Zemské slezské muzeum, 2003, ISBN 80-86224-33-3.
- STANĚK, Tomáš: Tábory v Českých zemích 1945-1948, 1. vyd. Šenov u Ostravy, Tilia 1996, ISBN 80-902075-3-7.

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb.

Příloha č. 2: Směrnice ministerstva vnitra k provedení dekretu č. 138/1945 Sb.

Příloha č. 3: Příloha směrnic ministra vnitra k provedení dekretu č. 138/1945 Sb. – seznam fašistických organizací.

Příloha č. 4: Dodatek ke směrnicím ministra vnitra k provedení dekretu č. 138/1945 Sb.

Příloha č. 5: Druhy dodatek ke směrnicím ministra vnitra k provedení dekretu č. 138/1945 Sb.

Příloha č. 6: Třetí dodatek ke směrnicím ministra vnitra k provedení dekretu č. 138/1945 Sb.

Příloha č. 7: Přehled obviněných u TNK Pardubice

Příloha č. 1:

Dekret presidenta republiky č. 138 ze dne 27. října 1945

o trestání některých provinění proti národní cti.

K návrhu vlády ustanovují:

§ 1.

1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu presidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) nepřístojným chováním, urážejícím národní cítění českého nebo slovenského lidu, vzbudil veřejné pohoršení, bude potrestán – nejde-li o čin soudně trestný – okresním národním výborem vězením do jednoho roku nebo pokutou do 1,000.000 Kčs nebo veřejným pokáráním nebo dvěma nebo všemi těmito tresty.

(2) Byla-li uložena pokuta, buď pro případ její nedobytnosti zároveň vyměřen náhradní trest vězení podle míry zavinění do jednoho roku. Byl-li vedle pokuty uložen i trest na svobodě, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem vězení přesahovati jeden rok.

(3) Směrnice, které v této věci vydá ministr vnitra, jsou pro národní výbor závazné.

§ 2.

Do trestu na svobodě se započítá doba, po kterou byl pachatel zajištěn (ústavní dekret presidenta republiky ze dne 27. října 1945, č. 137 Sb., o zajištění osob, které byly považovány za státně nespolehlivé, v době revoluční).

§ 3.

Činy trestné podle § 1 se promlčují v šesti měsících. Promlčecí lhůta počíná se dnem, kdy čin byl spáchán; u činů spáchaných před účinností tohoto dekretu pak dnem počátku jeho účinnosti.

§ 4.

Tento dekret nabývá účinnosti dnem vyhlášení a platí jen v zemích České a Moravskoslezské; provede jej ministr vnitra.

Příloha č. 2:

Směrnice ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945 ku provedení dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.

Podle § 1. odst. 3 dekretu presidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti a podle § 1, odst. 2 vládního nařízení ze dne 5. května 1945, č. 4 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, ve znění vládního nařízení ze dne 7. srpna 1945, č. 44 Sb., vydávám tyto směrnice:

- 1) Za účelem konečného provedení očisty veřejného života pověřují se bezpečnostní komise, zřízené u místních národních výborů, aby u sebe soustředily všechna udání, jež se v obci vyskytnou a obsahují podezření z činů trestných
  - a/ podle dekretu presidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, případně podle dekretu presidenta republiky č. 17/1945 Sb., o Národním soudu, nebo
  - b/ podle dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.
- 2) Došlá udání (trestní oznámení) předloží místní národní výbor (bezpečnostní komise) – pokud se tak již dříve nestalo- okresnímu národnímu výboru (bezpečnostní komisi).
- 3) Zjistí-li okresní národní výbor (bezpečnostní komise) z trestního oznámení nebo během řízení, že jde o čin trestný soudem, odstoupí spis příslušnému soudu.
- 4) Vyplývá-li z trestního oznámení, že je dána skutková podstata činu trestného podle dekretu prezidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti, provede bezpečnostní komise okresního národního výboru potřebné šetření, po případě zvláštní vyšetřující komisí. Vyšetřené případy předloží pak trestní komisi (odstavec 9).
- 5) Trestní řízení podle tohoto dekretu lze zavést jen proti československému státnímu občanu české, slovenské nebo jiné slovanské národnosti, který se provinil způsobem uvedeným v § 1, odst. 1 dekretu, a pokud jde o delikty uvedené v odst. 11, písm. g) a ch) těchto směrnic a jim podobné i proti občanu kterékoli národnosti a státní příslušnosti.
- 6) Dobou zvýšeného ohrožení republiky (§ 1 dekretu) se rozumí doba od 21. května 1938 do dne, který bude určen vládním nařízením.
- 7) Pro podezření z činů trestných podle dekretu prezidenta republiky o trestání některých provinění proti národní cti není podle platných předpisů zajišťovací vazba přípustná.
- 8) K provedení trestního řízení je příslušný okresní národní výbor podle místa spáchaného činu a, nezavede-li řízení, je příslušným okresní národní výbor, který nejprve nabyl vědomosti o spáchaném činu.

9) Trestní pravomoc příslušející okresnímu národnímu výboru vykonává jeho jménem čtyřčlenná trestní komise nalézací, kterou volí okresní národní výbor přihlížeje k tomu, aby alespoň jeden z členů komise byl znalý práva (dosáhl doktorátu práva nebo složil všechny předepsané státní zkoušky). Jest dbáti toho, aby dodržáním formálních náležitostí řízení bylo obviněnému znemožněno napadati nález po této stránce.

10) Nepřístojné chování, urážející cítění českého nebo slovenského lidu (§ 1, odst. 1 dekretu) je zejména:

a) hlášení se k německé nebo maďarské národnosti, nemělo-li již za následek ztrátu československého občanství podle § 1, odst. 4 ústavního dekretu prezidenta republiky ze dne 2. srpna 1945, č. 33 Sb., nebo vědomé podporování odnárodňovacích snah Němců nebo Madarů,

b) politická spolupráce s Němci nebo Maďary, jakož i členství ve fašistických organizacích, jednal-li pachatel s obzvláštní horlivostí, překračuje tak ve značné míře normální rámec svých členských povinností. Seznam fašistických organizací je uveden v příloze těchto směrnic;

c) propagování (řečníci, pisatelé článků atd.-rukopisná poznámka), obhajování, vychvalování nebo podpora nacismu, fašismu nebo antisemitismu,

d) schvalování, podpora nebo obhajování nepřátelských projevů nebo činů nacistů, fašistů a českých nebo slovenských zrádců,

e) odborná spolupráce s Němci, Maďary a s českými nebo slovenskými zrádci, přesahující meze průměrného nařízeného výkonu (initiativní a mimoslužební návrhy, příkazy na zvýšení pracovní výkonnosti a pod.),

f) ucházení se o povýšení, vyznamenání, odměny, služby a jiné výhody u německých nebo maďarských úřadů nebo funkcionářů, nebo poskytování úplat a různých jiných výhod okupantům,

g) zneužívání postavení na vedoucím místě, dosaženého pomocí okupantů, k získání nebo zabezpečení osobního prospěchu přísluhováním okupantům na úkor podřízených,

h) společenský styk s Němci nebo Maďary v rozsahu přesahujícím míru nezbytné nutnosti, jakož i hospodářský styk s Němci nebo Maďary přesahující tuto míru za účelem dosažení nadprůměrného obohacení a směřující k vědomému podporování okupantů,

ch) týrání, urážení nebo terorizování Čechů a Slováků, spáchané ve službách nebo v zájmu okupantů nebo ve snaze zalíbiti se jim.

11) Předpokladem trestnosti je, že činem bylo vzbuzeno veřejné pohoršení. Pokud toto veřejné pohoršení nemusilo být vzbuzeno již povahou činu samého, jak je tomu u deliktů uvedených v odstavci 10 pod písm. a) -d), f), g) a ch), dlužno je zjistiti (a to pokud možno v

souvislosti se zjišťováním podstaty trestného činu)) objektivními důkazními prostředky, např. výslechem osob z prostředí, v němž obviněný žil nebo pracoval.

12) Od trestního stíhání buď upuštěno, byl-li čin spáchán pod nátlakem nebo lze-li bez průtahu prokázati, že pachatel jednal s úmyslem prospěti českému nebo slovenskému národu nebo Československé republice či jejím spojencům nebo jinému obecnému zájmu, nebo s úmyslem zabrániti národní, rasové nebo politické persekuci jednotlivce, nebo že se pachatel svou pozdější činností zasloužil o osvobození republiky z nepřátelské moci, nebo o nápravu, nebo o zmenšení zla nepřitelem způsobeného a že po svém obrácení na cestě povinnosti už vytrval. Tohoto ustanovení však nelze použít, převyšuje-li škoda pachatelem zaviněná neúměrně účel jím sledovaný.

13) Trestní řízení nutno prováděti urychleně se zřetelem k tomu, že činy spáchané před účinností tohoto dekretu se promlčují v šesti měsících ode dne, kdy tento dekret nabyl účinnosti. Zemský národní výbor jest v rámci své dozorní pravomoci oprávněn přidržovati okresní národní výbory k plnění této povinnosti, popřípadě dá podnět k použití ustanovení § 1, odst. 4 nebo § 5 vládního nařízení ze dne 5. května 1945, č. 4 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, ve znění vládního nařízení ze dne 7. srpna 1945, č. 44 Sb.

14) Pachatele lze potrestati podle míry zavinění

- a) veřejným pokáráním,
- b) pokutou,
- c) pokutou a veřejným pokáráním,
- d) vězením,
- e) vězením a veřejným pokáráním,
- f) pokutou a vězením,
- g) pokutou, vězením a veřejným pokáráním.

15) Trest veřejného pokárání se provede tím způsobem, že se pravoplatný nález, kterým byl uložen trest veřejného pokárání, veřejně vyvěsí nebo jinak veřejně vyhlásí v obci, v níž potrestaný bydlí a po případě i v obci, v níž byl čin spáchán.

16) Byl-li vedle pokuty uložen i trest na svobodě, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem vězení přesahovati jeden rok. Do trestu na svobodě se započítává doba, po kterou byl pachatel zajištěn (ústavní dekret prezidenta republiky č. 137/1945 Sb., o zajištění osob, které byly považovány za státně nespolehlivé, v době revoluční).

17) Trestní nález musí býti vydán písemně, býti řádně odůvodněn a opatřen poučením o opravném prostředku. O odvolání rozhoduje zemský národní výbor. Trest může býti vykonán až po té, kdy trestní nález nabyl moci práva. To platí i o trestu veřejného pokárání.

18) Tyto směrnice jsou pro národní výbory závazné (§ 1, odst. 3 dekretu č. 138/1945 Sb.).

Příloha č. 3:

Příloha ke Směrnicím ministerstva vnitra ze dne 26. listopadu 1945, odst. 10, písm. b). Seznam fašistických organizací.

Kromě fašistických organizací, uvedených v retribučním dekretu č. 16/1945 Sb., tj. Vlajky, Hlinkovy gardy a Svatoplukovy gardy, nutno za fašistické organizace považovati zejména:

Akci národní obnovy,

Akci „Národopisná Morava“ (organisátor Jan Úprka),

Arijskou pracovní frontu (organisátor Opletal),

Arijskou stráž,

Českou arijskou frontu (organisátor ing. Roček z Brna),

Českou pracovní frontu přidruženou k ČNST – Vlajce,

Česko-německou společnost (sdružující skutečné přátele říšské orientace, naproti tomu

Český svaz pro spolupráci s Němci, zřízený Dr. Háchou, byl rázu oficiosního),

Český svaz válečníků,

Exekutivu býv. vojáků,

Fašistickou skupinu při Nár. souručenství na Moravě (organisátor Rob. Mišurec),

Hlavní vedení protektorátních fašistů (organisátor Jos. Rambousek v Brně),

Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě (pokud jde o osoby, které nemají očištné listy, vydané ministerstvem vnitra),

Moravské národní socialisty (organisátor E. Pitlík v Brně), přezvané později na Moravskou nac. soc. stranu a její Fašistické gardy (přezvané později na „Ochranné sbory“),

Nacionální hnutí spolu s jeho gardami, přezvanými na Černé šiky,

Nár. akční komitét (organisátor bar. Procházka),

Nár. obec fašistickou – dělnický syndikát při Nár. souručenství (organisátor Jan Trojovský z Brna),

Nár.-soc. českou dělnicko-rolnickou stranu (NSČDRS, známější pod označením „Strana zeleného hákového kříže“, organisátor Mlčoch v Kroměříži),

Nár. soc. gardu státních aktivistů Velkoněmecké říše (NSGSA, zvanou též nac. soc. garda slovanských aktivistů osy Berlín-Řím, organisátor Fr. Löffler v Jihlavě),

Nár. soc. hnutí pracujícího lidu (organisátor Blažek),

Nár. soc. stranu dělnickou (organisátor Grasblum),

Nár. tábor fašistický (NTF, organisátoři Kasandra a Břetenář),

Nár. tábor fašistický-moravské křídlo (organisátor Jar. Vala),

Nár. arijskou kulturní jednotu,
Národní obec fašistickou (N.O.F., organisátor Rud. Gajda),
Protižidovskou ligu,
Stranu českých fašistů (SČF, organisátor Janík),
Svaz arijských mlynářů,
Svaz českých vojáků ze světové války, kteří bojovali po boku německé armády (při nár. obci fašistické),
Svaz vojáků z fronty,
Ústřední sekretariát Nár. tábora fašistického, velitelství fašistických gard (později z něho vzniklo „České arijské hnutí“- organisátor O. Peřina v Brně),
Zemské vedení moravských fašistů (organisátor J. M. Tichý),
Železnou gardu (organisátor Jos. Dostál v Brně).
Dále pak tyto organisace:
Českou ligu proti bolševismu,
Český svaz pro spolupráci s Němci (ČSSN),
Národní odborovou ústřednu zaměstnaneckou,
Svaz zemědělství a lesnictví,
Veřejnou osvětovou službu
(u těchto pěti posléze jmenovaných organisací jen pokud jde o činovníky, kteří měli politický vliv v těchto organisacích).

Příloha č. 4:

Dodatek ke směrnicím ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945 ku provedení dekretu presidenta republiky č. 138/45 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.

Směrnice ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945 ku provedení dekretu presidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti (výnos minist. vnitra č. B-2220-23/11-45-I/2/ doplňují se na podkladě § 1, odst. 3, takto:

I.

Odstavec 10 směrnic.

Do odstavce 10 směrnic ministerstva vnitra ze dne 26. listopadu 1945 ku provedení dekretu presidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti, se za písmeno ch) zařazuje toto další ustanovení:

„i) vědomě nebo z hrubé nedbalosti učiněné nesprávné prohlášení o státní a národní spolehlivosti osoby, která se provinila proti Československé republice nebo národu českému nebo slovenskému, mohl-li ten, kdo prohlášení učinil, důvodně předpokládati, že prohlášení může býti předmětem úředního jednání“.

II.

Příloha ke směrnicím.

Příloha k odst. 10, písm. b) směrnic se doplňuje tak, že se za Národní obec fašistickou (N.O.F., organisátor Rud. Gajda) ještě uvede:

„Obóz Zjednoczenia Narodowego (tj. Tábor národního sjednocení), pokud jde o činovníky pracovavší ilegálně před odtržením Těšínska od Československé republiky“.

III.

Řízení proti veřejným zaměstnancům.

(poměr dekretu č. 138/1945 Sb. k dekretu č. 105/1945 Sb.):

Při konkurenci činů trestných podle dekretu presidenta republiky č. 138/1945 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti, a podle dekretu presidenta republiky č. 105/1945 Sb., o očistných komisích pro přezkoumání činnosti veřejných zaměstnanců, jest postupovati takto:

1/ Okresní národní výbory, u nichž bylo podáno proti veřejnému zaměstnanci trestní oznámení podle dekretu 138/1945 Sb., učiní po zahájení řízení oznámení služebnímu úřadu a vyčkají výsledku řízení podle dekretu č. 105/1945 Sb.

2/ Služební úřad (:úřad příslušný podle § 15 dekretu č. 105/1945 Sb.) uvědomí o svém rozhodnutí okresní národní výbor a to tím, že mu buď zašle opis kárného oznámení, nebo oznámí, proč kárné oznámení nečiní.

3/ Koná-li služební úřad šetření podle dekretu č. 105/1945 Sb. z vlastního podnětu, uváží v každém případě, zda jsou u něho dány též předpoklady pro stíhání podle dekretu č. 138/1945 Sb., t.j. bylo-li nepřístojným chováním, urážejícím národní cítění českého nebo slovenského lidu vzbuzeno veřejné pohoršení. Dojde-li k tomuto závěru, zašle opis kárného oznámení zároveň příslušnému okresnímu národnímu výboru, který po zahájení řízení podle dekretu č. 138/1945 Sb. vyčká výsledku očištného řízení.

4/. O výsledku provedeného očištného řízení vyrozumí služební úřad okresní národní výbor, u něhož bylo proti zaměstnanci zahájeno řízení podle dekretu č. 138/1945 Sb.

5/. Okresní národní výbor přihlédne při svém rozhodování k výsledku řízení podle dekretu č. 105/45 Sb., pokud se týče ke sdělení služebnímu úřadu podle odstavce 2.

6/ Provinění veřejných zaměstnanců proti národní cti, spáchaná v době od 29. září 1938 a v době po 4. květnu 1945 nutno posuzovati podle dekretu č. 138/45 Sb. bez újmy stíhání podle disciplinárních předpisů platných pro veřejné zaměstnance. Podle dekretu č. 138/45 Sb. trestají se totiž provinění proti národní cti spáchaná v době zvýšeného ohrožení republiky, kterážto doba od 21. května 1938 dosud trvá, (vládní vyhláškou č. 162/1945 Sb., o ukončení stavu branné pohotovosti státu, nebyla prohlášena za skončenou) kdežto řízení proti veřejným zaměstnancům podle dekretu č. 105/45 Sb. vztahuje se jen na dobu nesvobody, tj. na dobu od 30. září 1938 do 4. května 1945 včetně. V těchto případech je postupovati podle obdoby předpisů uvedených pod body 1 až 5.

IV.

Řízení proti vojenským gážístům.

Pro řízení proti vojenským gážístům platí ustanovení vojenského kárného zákona ve znění vyhlášky č. 65/1935 Sb. Nutno proto příslušné trestní spisy okresního národního výboru předložiti ministerstvu národní obrany k dalšímu opatření.

U osob, které nejsou vojenskými osobami z povolání, buď řízení formálně zahájeno, leč s vydáním trestního nálezu buď posečkáno až do doby, kdy tyto osoby budou z vojenské služby propuštěny.

V.

Opatření proti promlčení deliktu.

Okresní národní výbory, které dosud z jakýchkoli důvodů nemohly zahájiti trestní řízení proti osobám, na něž bylo učiněno trestní oznámení, zejména je vyslechnouti, zahájí neprodleně toto řízení alespoň tak, že jim zašlou výměr tohoto znění:

„Okresní národní výbor v.....zahajuje proti Vám trestní řízení pro přestupek § 1 dekretu presidenta republiky ze dne 27. října 1945 č. 138 Sb., o trestání některých provinění proti

národní cti. O tom se uvědomujete s tím, že obsílka k výsledku bude Vám doručena zvlášť.“
(datum, razítko, podpis).

Koncept tohoto vyřízení buď spolu s průkazem o doručení (návratkou) uložen u spisu.

VI.

Tento dodatek ke Směrnícím jest podle § 1, odst. 3 dekretu presidenta republiky č. 138/1945
Sb. pro národní výbory závazný.

Ministr vnitra

Nosek v.r. 146

Příloha č. 5:

Druhý dodatek ze dne 28. listopadu 1946 ke směrnicím ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945 k provedení dekretu presidenta republiky č. 138/45 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.

Směrnice ministerstva vnitra ze dne 26. listopadu 1945 k provedení dekretu presidenta republiky o trestání některých provinění proti národní cti (výnos ministerstva vnitra č. B-2220-23/11-45-I/2/ ve znění prvního dodatku ze dne 7. května 1946 č. B-2220-12/4-46-I/2/ se na podkladě § 1, odst. 3 dekretu č. 138/1945 Sb. doplňují a pozměňují takto:

I.

(1) Věta první odstavce 9 směrnic se pozměňuje a zní takto:

„Trestní pravomoc, příslušející okresnímu národnímu výboru, vykonává jeho jménem jedna nebo několik pětičlenných trestních komisí nalézacích (dále jen komisí), které volí ve své plenární schůzi okresní národní výbor přihlížeje k tomu, aby v nich byly zastoupeny všechny politické strany, vyvíjející činnost na území okresního národního výboru (dále jen strany).“

(2) Do odstavce 9 směrnic vkládají se za první větu tato další ustanovení:

a) Při přiřazování mandátů v trestní komisi nalézací jednotlivým stranám se nejprve přidělí každé straně po jednom členu komise a zbývající mandáty, které zůstaly takto ještě neobsazeny, přidělí se postupně těm stranám, kterým by připadl podle zásady poměrného zastoupení největší počet členů komise.

b) Při volbě členů komisí přihlíží okresní národní výbor k tomu, aby alespoň jeden z členů každé komise byl znalý práva (dosáhl doktorátu práv) nebo složil všechny předepsané státní zkoušky (a aby mezi členy komise byly pokud možno osoby, které se osvědčily v boji proti nacismu (např. osvobození političtí vězňové).

c) Za každého člena komise zvolí okresní národní výbor náhradníka podle týchž zásad, podle nichž se volí členové. Náhradník nastupuje na uprázdněné místo člena komise. Je-li člen komise zaneprázdněn, zastupuje ho při projednávání celého případu náhradník.

d) Komise je způsobilá k usnášení za přítomnosti všech svých členů (náhradníků), nedostaví-li se všichni členové komise (náhradníci), odročí se jednání na nejbližší příští pracovní den, kdy je komise způsobilá jednati i za přítomnosti nadpoloviční většiny svých členů. Rozhoduje nadpoloviční většina všech hlasů přítomných, předseda komise hlasuje.

II.

Okresní národní výbory jsou povinny učiniti v rámci své působnosti všechna opatření k tomu, aby trestní řízení bylo co nejvíce urychleno. Tohoto výsledku nutno dosáhnouti zásadně bez

zvláštních finančních výdajů a to zejména zvýšením výkonnosti trestních komisí nalézacích, které jsou již zřízeny, přidělením většího počtu pomocných sil k přípravným úkonům a to sil z těch oborů, kde mohou býti přechodně postrádány apod., kdyby se to ukázalo nutným buďte zřízeny další komise na dobu nezbytné potřeby.

III.

Tento dodatek ke Směrnicím jest pro národní výbory závazný.

Ministr vnitra

Nosek v.r. 148

Příloha č. 6:

Třetí dodatek ze dne 7. ledna 1947 ke směrnicím ministra vnitra ze dne 26. listopadu 1945 k provedení dekretu presidenta republiky č. 138/45 Sb., o trestání některých provinění proti národní cti.

Směrnice ministerstva vnitra ze dne 26. listopadu 1945 k provedení dekretu presidenta republiky o trestání některých provinění proti národní cti (výnos ministerstva vnitra č. B-2220-23/11-45-I/2/ ve znění prvního dodatku ze dne 7. května 1946 č. B-2220-12/4-46-I/2/ a druhého dodatku ze dne 28. listopadu 1946, č. B-2220-28/11-46-I/2/ se na podkladě § 1, odst. 3 dekretu č. 138/1945 Sb. doplňují a pozměňují takto:

I.

Odstavec 5 směrnic.

Odstavec 5 směrnic ministra vnitra se doplňuje a zní takto:

„(5) Trestní řízení podle tohoto dekretu lze zásadně zavést jen proti československému státnímu občanu české, slovenské nebo jiné slovanské národnosti, který se provinil způsobem, uvedeným v § 1. odst. 1 dekretu; pokud jde o trestný čin podle odst. 10, písm. a) těchto směrnic, lze trestní řízení zavést proti osobám českého, slovenského nebo jiného slovanského původu bez ohledu na jejich státní příslušnost, pokud pak jde o trestné činy podle odst. 10, písm. g) a ch) a jim podobné i proti osobám, kterékoli národnosti a státní příslušnosti“.

II.

Odstavec 10 směrnic.

Odstavec 10, písm. a) směrnic se pozměňuje a zní takto:

„a) ucházení se o německou nebo maďarskou státní příslušnost, hlášení se k německé nebo maďarské národnosti nebo vědomé podporování odnárodňovacích snah Němců a Maďarů,“

Poznámka ad I. a II.:

Osoby českého, slovenského nebo jiného slovanského původu lze bez ohledu na jejich státní příslušnost stíhati, jestliže se ucházely o německou nebo maďarskou státní příslušnost, hlásily se k německé nebo maďarské národnosti nebo vědomě podporovaly odnárodňovací snahy Němců a Maďarů, bylo-li trestní řízení zahájeno před uplynutím zákonné promlčecí lhůty.

III.

Odstavec 9. směrnic.

Ustanovení odstavce 9, písm. d) směrnice znění druhého dodatku se pozměňuje a zní takto:

„d) Komise je způsobilá k usnášení za přítomnosti všech svých členů (náhradníků); nedostaví-li

se všichni členové (náhradníci), pozve předseda komise ihned náhradníka nedostavivšího se člena komise, aby se k jednání bez průtahů dostavil v přiměřené době, již předseda zároveň určí. Nedostaví-li se tento náhradník v určené době, může komise jednat, je-li přítomna nadpoloviční většina členů. Nebylo-li možno náhradníka pozvati, nutno jednání odročiti na nejbližší příští pracovní den, kdy je komise způsobilá jednat i za přítomnosti nadpoloviční většiny členů.

Komise rozhoduje nadpoloviční většinou hlasů přítomných; předseda komise hlasuje.

IV.

Řízení proti veřejným zaměstnancům.

Odstavec 1 prvního dodatku Směrnice věci shora uvedené se doplňuje a zní takto:

„(1) Okresní národní výbory, u nichž bylo podáno proti veřejnému zaměstnanci trestní oznámení podle dekretu č. 138/1945 Sb., učiní po zahájení řízení oznámení služebnímu úřadu a vyčkají zpravidla výsledku řízení podle dekretu č. 105/1945 Sb. Nedostanou-li však vyrozumění o výsledku tohoto řízení do 30 dnů ode dne učiněného oznámení, nejpozději do 31. března 1947, provedou řízení podle dekretu č. 138/1945 Sb. Tato lhůta počítá se u oznámení učiněných před vydáním těchto směrnic od 10. ledna 1947.“

V.

Tento dodatek ke směrnicím je pro národní výbory závazný.